

MUNI
ECON

ZÁKLADY PRÁVA

Studijní podklad pro seminární výuku

JINDŘIŠKA ŠEDOVÁ
PETRA DVOŘÁKOVÁ
FILIP HAMPL

MASARYKOVA
UNIVERZITA

**MUNI
ECON**

ZÁKLADY PRÁVA

Studijní podklad pro seminární výuku

JINDŘIŠKA ŠEDOVÁ
PETRA DVOŘÁKOVÁ
FILIP HAMPL

**MASARYKOVA
UNIVERZITA
BRNO 2020**

Autoři:

JUDr. Jindřiška Šedová, CSc.

(úkoly: 3.1–3.7; 3.12–3.14; 3.25; 3.29–3.30; 4.1–4.13; 5.2)

Mgr. Ing. Petra Dvořáková, Ph.D.

(úkoly: 1.1–1.3; 1.6; 1.7; 1.9–1.17; 2.2; 2.4; 2.5; 2.8 (E); 2.10–2.14; 3.23; 4.14)

Mgr. Ing. Filip Hampl

(úkoly: 1.4; 1.5; 1.8; 1.18–1.31; 2.1; 2.3; 2.6–2.9; 3.8–3.11; 3.15–3.22; 3.24; 3.26–3.28; 4.3 (F); 5.1)

Recenzoval: JUDr. Zdeněk Jiří Skupin

© 2020 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-210-9634-9

ISBN 978-80-210-9645-5 (brožovaná)

Kniha je šířená pod licencí

CC BY-NC-ND 4.0 Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0

OBSAH

ÚVOD	6
1 ZÁKLADY TEORIE PRÁVA.....	7
I. Právo a jeho systém.....	9
Úkol 1.1 – Právo a jiné normativní systémy	9
Úkol 1.2 – Systém práva	9
Úkol 1.3 – Právní principy/zásady	9
Úkol 1.4 – Prameny práva	10
Úkol 1.5 – Postavení Ústavy mezi formálními prameny práva (pro zvidavé)	10
Úkol 1.6 – Tvorba formálních pramenů práva	10
Úkol 1.7 – Vyhledávání formálních pramenů práva v ASPI.....	11
Úkol 1.8 – Interní předpisy (pro zvidavé).....	11
Úkol 1.9 – Zákonost a právní vědomí	12
II. Členění práva	12
Úkol 1.10 – Právo soukromé a veřejné	12
Úkol 1.11 – Legální charakteristika práva soukromého a práva veřejného.....	12
Úkol 1.12 – Právo hmotné a právo procesní I	13
Úkol 1.13 – Právo hmotné a právo procesní II	13
Úkol 1.14 – Právo vnitrostátní, právo Evropské unie, právo mezinárodní.....	14
III. Právní odvětví	14
Úkol 1.15 – Členění právního řádu na právní odvětví	14
Úkol 1.16 – Právní odvětví práva soukromého a práva veřejného.....	14
Úkol 1.17 – Kodifikace právních odvětví	15
IV. Právní norma	16
Úkol 1.18 – Znaky právní normy a jejich klasifikace.....	16
Úkol 1.19 – Struktura právní normy I.....	16
Úkol 1.20 – Struktura právní normy II (pro zvidavé).....	17
Úkol 1.21 – Klasifikace právních norem I: Právní normy kogentní a dispozitivní	18
Úkol 1.22 – Klasifikace právních norem II: Taxativní a demonstrativní výčet.....	19
Úkol 1.23 – Klasifikace právních norem III: Zvláštní právní normy.....	20
Úkol 1.24 – Klasifikace právních norem IV: Zvláštní právní normy (pro zvidavé)	21
Úkol 1.25 – Působnost právních norem I: Obecná charakteristika.....	23
Úkol 1.26 – Působnost právních norem II: Věcná působnost.....	23
Úkol 1.27 – Působnost právních norem III: Časová působnost.....	24
Úkol 1.28 – Působnost právních norem IV: Časová působnost (pro zvidavé)	24
V. Realizace, aplikace a interpretace práva	25
Úkol 1.29 – Realizace a aplikace práva	25
Úkol 1.30 – Interpretace práva (adekvátní/restriktivní/extenzivní výklad)	25
Úkol 1.31 – Význam judikatury při interpretaci práva	25
VI. Samostudium	25

2 ÚVOD DO VEŘEJNÉHO PRÁVA, VEŘEJNÁ SPRÁVA, SOUDNÍ SYSTÉM	26
I. Veřejná správa	28
Úkol 2.1 – Opakování rozlišení soukromého a veřejného práva	28
Úkol 2.2 – Veřejná správa jako služba veřejnosti	28
Úkol 2.3 – Organizační pojetí veřejné správy I: Výstavbové principy	28
Úkol 2.4 – Organizační pojetí veřejné správy II: Státní správa a samospráva	28
Úkol 2.5 – Funkční pojetí veřejné správy	29
Úkol 2.6 – Základní zásady činnosti správních orgánů (pro zvidavé)	30
Úkol 2.7 – Správní řízení (pro zvidavé)	30
Úkol 2.8 – Komunikace se správním orgánem, doručování písemností	30
Úkol 2.9 – Právní akty vydávané veřejnou správou (správní akty).....	31
Úkol 2.10 – Správní poplatky (pro zvidavé).....	31
II. Samostudium – soudní systém	32
Úkol 2.11 – Soudní systém v České republice	32
Úkol 2.12 – Vyhledávání v právních předpisech	33
Úkol 2.13 – Vyhledávání v judikatuře Ústavního soudu	34
Úkol 2.14 – Soudní poplatky.....	34
3 ÚVOD DO SOUKROMÉHO PRÁVA, ZÁKLADNÍ POJMY A INSTITUTY.....	35
I. Východiska, členění a zásady soukromého práva	37
Úkol 3.1 – Koncepční východiska soukromého práva.....	37
Úkol 3.2 – Členění soukromého práva	37
Úkol 3.3 – Členění občanského práva.....	38
Úkol 3.4 – Základní hodnoty a zásady (principy) soukromého práva I.....	38
Úkol 3.5 – Základní hodnoty a zásady (principy) soukromého práva II (pro zvidavé)....	39
Úkol 3.6 – Průměrně rozumný člověk, odbornost, přiměřenost.....	42
Úkol 3.7 – Uplatňování soukromých subjektivních práv	42
II. Právní skutečnosti	43
Úkol 3.8 – Právní jednání	43
Úkol 3.9 – Následky vad právních jednání	44
Úkol 3.10 – Čas jako objektivní právní skutečnost I: Počítání času	44
Úkol 3.11 – Čas jako objektivní právní skutečnost II: Promlčení a prekluze	45
Úkol 3.12 – Právní odpovědnost I: Obecné vymezení	45
Úkol 3.13 – Právní odpovědnost II: Občanskoprávní odpovědnost za škodu	46
Úkol 3.14 – Právní odpovědnost III: Odpovědnost za škodu (pro zvidavé).....	46
III. Věci v právním smyslu.....	47
Úkol 3.15 – Věc v právním smyslu, majetek a jmění.....	47
Úkol 3.16 – Rozdělení věcí.....	47
Úkol 3.17 – Součást věci a příslušenství věci	48
Úkol 3.18 – Systematika věcných práv v občanském zákoníku	48
Úkol 3.19 – Vlastnictví a vlastnické právo	48
Úkol 3.20 – Držba a vydržení	48
Úkol 3.21 – Katastr nemovitostí.....	49
Úkol 3.22 – Vyhledávání v katastru nemovitostí (www.cuzk.cz)	49
Úkol 3.23 – Pacht a nájem (pro zvidavé)	49

IV. Osoby v právním smyslu	50
Úkol 3.24 – Fyzické osoby, jejich právní osobnost a svéprávnost	50
Úkol 3.25 – Právnícké osoby	50
Úkol 3.26 – Jednání za právnickou osobu (zastupování právnické osoby).....	51
Úkol 3.27 – Kategorizace právnických osob.....	51
Úkol 3.28 – Veřejné rejstříky právnických osob.....	51
Úkol 3.29 – Stát jako osoba v právním smyslu.....	52
Úkol 3.30 – Základní registry a Portál veřejné správy (pro zvidavé)	53
4 VYBRANÉ ASPEKTY PODNIKÁNÍ A SPRÁVA CIZÍHO MAJETKU.....	54
I. Podnikatel a podnikání	56
Úkol 4.1 – Vymezení pojmů podnikatel a podnikání.....	56
Úkol 4.2 – Rozlišení podnikatele	56
II. Obchodní korporace	57
Úkol 4.3 – Vymezení obchodních korporací.....	57
Úkol 4.4 – Charakteristiky jednotlivých forem obchodních korporací	58
Úkol 4.5 – Obchodní společnosti z pohledu společníků	59
Úkol 4.6 – Založení a vznik obchodní korporace (pro zvidavé).....	59
III. Správa cizího majetku.....	61
Úkol 4.7 – Význam a nejvyužívanější způsoby správy cizího majetku	61
Úkol 4.8 – Obecná a zvláštní úprava správy cizího majetku	62
Úkol 4.9 – Prostá a plná správa cizího majetku	62
Úkol 4.10 – Pravidla správy cizího majetku – práva a povinnosti subjektů vztahu.....	62
Úkol 4.11 – Smlouva se správcem	62
Úkol 4.12 – Svěřenský fond.....	62
Úkol 4.13 – Správa soukromého majetku (pro zvidavé).....	63
Úkol 4.14 – Správa veřejného majetku (pro zvidavé).....	63
5 ÚVOD DO ZÁVAZKOVÝCH VZTAHŮ – KUPNÍ SMLOUVA.....	65
Úkol 5.1 – Závazkové vztahy a jejich systematika v občanském zákoníku	66
Úkol 5.2 – Kupní smlouva.....	66
6 VZOROVÝ ZKOUŠKOVÝ TEST	75
LITERATURA	81

ÚVOD

Předkládaná publikace vznikla primárně jako studijní podklad pro předmět Základy práva vyučovaný na Ekonomicko-správní fakultě Masarykovy univerzity v prezenčním i kombinovaném studiu. Ten je součástí kurikula většiny studijních programů této fakulty, jejichž cílem je vzdělávat ekonomy v budoucnu působící ve veřejném i soukromém sektoru. Základní znalosti práva lze považovat za nedílnou součást jejich všeobecného rozhledu. Totéž platí i pro širokou veřejnost, které publikace nabízí vysvětlení a procvičení problematiky práva.

Předmět Základy práva navazuje na znalosti studentů získané na středních školách v předmětech zabývajících se společenskovědními tématy. Znalosti ze státovědy a teorie práva jsou prohlubovány a rozšiřovány s využitím řady úkolů a příkladů. Důraz je přitom kladen na pochopení práva jako systému a na aplikaci jeho zásad. Pozornost je věnována veřejnému i soukromému právu v souladu s potřebami neprávnických oborů. Úkoly vycházejí z teoretických poznatků a právní úpravy, současně však mají i praktický rozměr.

Publikace je určena pro práci na seminářích. Před plněním úkolů by si měl čtenář danou problematiku nastudovat z přednášek či doporučené literatury. Důležité právní instituty a vztahy jsou v textu stručně připomenuty formou graficky zvýrazněných definic. Následně je problematika přednášek procvičována v úkolech, při jejichž řešení mohou být podpůrně využívány právní databázové systémy (zejména právní informační systém ASPI) a veřejně dostupné rejstříky veřejné správy (např. katastr nemovitostí, obchodní rejstřík, živnostenský rejstřík apod.). Publikace dále obsahuje barevně odlišené úkoly určené pro zvědavé čtenáře, které slouží k prohloubení znalostí ve vybraných oblastech práva. V závěru publikace jsou uvedeny příklady otázek pro závěrečný test. Čtenář si na nich může ověřit získané znalosti a současně si vyzkoušet podobu závěrečného testu.

Prostudováním publikace a postupným plněním úkolů si čtenář posiluje základní praktické znalosti a dovednosti z právní problematiky. Autoři textu věří, že publikace pomůže zvýšit právní povědomí čtenářů a může je inspirovat pro další studium právních předmětů.

Autoři

1 ZÁKLADY TEORIE PRÁVA

Téma kapitoly:

- Úvod do práva. Pojem a význam práva ve srovnání s jinými normativními systémy. Pozitivní a přirozené právo. Objektivní a subjektivní právo. Systém a struktura práva. Tvorba práva. Právotvorné subjekty, adresáti právních norem. Základní pojmy, instituty. Prameny práva.
- Vyhledávání právních informací v právním informačním systému ASPI.
- Členění práva. Vnitrostátní právo, mezinárodní právo a právo Evropské unie. Veřejné a soukromé právo. Hmotné a procesní právo. Právní odvětví a jejich kodifikace.
- Pojem, význam, druhy právní normy. Platnost. Účinnost. Struktura právní normy. Členění právních norem. Realizace, aplikace a interpretace práva.

Cíle kapitoly:

- Vymezit rozdíl mezi právem a jinými normativními systémy a definovat základní právní instituty.
- Vysvětlit koncept systému práva a jeho vnitřních vazeb, fungování právního řádu jako systému, který ovlivňuje ekonomický systém ve státě a který je ovlivňován mezinárodním prostředím, zejm. členstvím České republiky v Evropské unii.
- Pomoci studentům pochopit členění systému práva dle různých hledisek tak, aby byli schopni po přečtení právní normy určit její charakteristiku.
- Zopakovat způsoby tvorby práva v České republice, orgány podílející se na právotvorbě a vymezit adresáta právních norem.
- Představit jednotlivé druhy pramenů práva, jejich význam a systematiku na základě principu právní síly.
- Vymezit materiální a formální znaky právní normy a představit jednotlivé skladební části právní normy (hypotézu, dispozici, sankci).
- Představit a charakterizovat jednotlivé druhy právních norem, jejich věcnou, prostorovou, osobní a časovou působnost.
- Objasnit pojmy realizace, aplikace a interpretace práva.
- Naučit studenty vyhledávat v právním informačním systému ASPI na základě zadaných příkladů.

Předpokládá se, že ze střední školy studenti již znají:

- obecnou charakteristiku práva a jeho základních konceptů;
- pojmy norma a normativní systémy;
- koncept právního státu a ochrany lidských práv;
- obecnou charakteristiku právního řádu a právních odvětví;
- Ústavní soud v roli negativního zákonodárce;

a to v rozsahu učebnic:

- Občanský a společenskovední základ. Brno: Edika, 2019. ISBN 978-80-266-1401-2. Kapitola 4, str. 136–138.
- Společenské vědy pro střední školy. 3. díl. Brno: Didaktis, 2014. ISBN 978-80-7358-233-3. Kapitola 1, str. 12–18.

Pozornost zaměřte na:

- rozdíl mezi právem a ostatními normativními systémy;
- definování právního řádu jako uspořádaného systému (tj. strukturu právního řádu);
- právní principy/zásady a termíny, jako je spravedlnost či právní jistota;
- formální prameny práva
- členění práva na právo soukromé a veřejné, hmotné a procesní;
- členění systému práva na jednotlivá právní odvětví a jejich charakteristiku;
- rozdíl v postavení ČR v právu vnitrostátním, právu mezinárodním a právu EU;
- činnost právotvorných subjektů a adresáty právních norem;
- pojem, význam, strukturu a druhy právní normy;
- interpretaci práva.

Studijní zdroje:

- Přednášky.
- Studijní text předmětu Základy práva: FOLTAS, Tomáš. *Základy soukromého práva. Část I – Úvod do studia práva*. Dostupné z: <http://pravoef.econ.muni.cz/il-stat-a-pravo>.
- Studijní text předmětu Základy práva: FOLTAS, Tomáš a Radomír KUČERA. *1.2. Právo, prameny práva, právní normy*. Dostupné z: <http://pravoef.econ.muni.cz/pravo-prameny-prava-pravni-normy>.
- Studijní text předmětu Základy práva: FOLTAS, Tomáš a Radomír KUČERA. *1.4. Aplikace práva*. Dostupné z: <http://pravoef.econ.muni.cz/i4-aplikace-prava>.
- KNAPP, Viktor. *Teorie práva*, 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1995. ISBN 80-7179-028-1. Str. 40–55, str. 67–69, str. 70–74.
- GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. 335 s. ISBN 978-80-7380-652-1. Kapitoly 2, 3, 8, 9.
- VEČEŘA, Miloš a Jaromír HARVÁNEK. *Teorie práva v příkladech*. 3., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 338 s. ISBN 978-80-7478-717-1. Kapitoly III, IV.

Pojmy k zapamatování/zopakování:

Právo, spravedlnost, právní vědomí, zákonnost, kodifikace, precedent, ochrana lidských práv.

Právní odvětví, soukromé právo, veřejné právo, hmotné právo, procesní právo, přirozené právo, pozitivní právo, objektivní právo, subjektivní právo, normotvorný subjekt, adresát právních norem, zákonodárství, legislativní pravomoc, legislativní působnost, výhrada zákona.

Pramen práva, právní řád, právní norma, skladební části právní normy, právní síla, taxativní a demonstrativní výčet, působnost právní normy, platnost, legisvakační doba, účinnost, derogační klauzule, derogace mlčky, retroaktivita pravá a retroaktivita nepravá, realizace a aplikace právní normy, interpretace.

I. PRÁVO A JEHO SYSTÉM

Úkol 1.1 - Právo a jiné normativní systémy

- A) Právo je nejvýznamnější způsob společenské regulace. Jedná se o regulaci normativní, tj. přes přijaté normy. Mimo tento normativní systém existuje mnoho dalších. Uveďte jiné normativní systémy a na příkladech demonstруйте jednotlivé typy norem (příkazy, zákazy, dovolení). Zamyslete se nad možností sankcí při nedodržení normy.
- Příkaz (co se musí):
 - Zákaz (co se nesmí):
 - Dovolení (co se může):
- B) Definujte adresáta právních norem.
- C) Vysvětlete rozdíl mezi:
- přirozeným a pozitivním právem;
 - objektivním a subjektivním právem.

Úkol 1.2 - Systém práva

Systém práva představuje uspořádání prvků určitého právního řádu v hierarchicky uspořádaný celek s vnitřní logikou.

- A) Znázorněte schéma systému práva. Charakterizujte jednotlivé prvky systému práva (právní norma, právní předpis, právní odvětví, právní řád, právní institut, právní principy/zásady) a zamyslete se nad jejich vzájemnými vazbami.
- B) Doplňte do níže uvedené tabulky příklad jednotlivých prvků právního řádu. Využijte právní informační systém ASPI.

Právní norma	
Právní předpis	
Právní institut	
Právní zásady	
Právní odvětví	
Právní řád	

Úkol 1.3 - Právní principy/zásady

Právní principy/zásady jsou pravidla, která tvoří základ určitého právního institutu, zákona, právního odvětví nebo právního řádu. Obvykle jsou platné pro více právních řádů různých zemí.

- A) Zamyslete se nad funkcí právních principů/zásad. K čemu slouží?
- B) Níže uvedené právní principy/zásady představují jejich demonstrativní výčet. Popište, jak tyto principy/zásady vnímáte. Kde se lze s těmito principy/zásadami setkat?
- Audiatur et altera pars (je třeba vždy slyšet i druhou stranu).
 - In dubio pro reo (v pochybnostech ve prospěch obžalovaného).
 - Ignorantia legis non excusat (neznalost zákona neomlouvá).

- Lex retro non agit (zákon nepůsobí zpětně).
 - Ne bis in idem (ne dvakrát o tomtěž).
 - Nemo ultra posse obligatur (k nemožnému není nikdo zavázán).
 - Nullum crimen, nulla poena sine lege (není zločinu, není trestu bez zákona).
 - Pacta sunt servanda (smlouvy se mají dodržovat).
- C) Jaký je hlavní rozdíl mezi právními principy/zásadami a právními normami? Jakým způsobem prostupují právní principy/zásady systémem práva (viz úkol 1.2)?
- D) Přečtěte si níže uvedený případ. Jak byste v takovém případě rozhodli na základě právních principů/zásad? Bude se vaše rozhodnutí lišit, budete-li rozhodovat podle současné české právní úpravy uvedené v občanském zákoníku (§§ 1475 a násl.)? Zdůvodněte.

V roce 1889 musel newyorský soud ve slavném případě Riggs vs. Palmer rozhodnout, zda dědic, uvedený v závěti svého dědečka, může na základě této závěti dědit, třebaže kvůli tomu, aby dědil, svého dědečka zabil.

Úkol 1.4 - Prameny práva

Pramen práva jednak vyjadřuje vnější formu právních norem (pramen práva ve formálním smyslu), jednak je chápán jako zdroj obsahu těchto norem (pramen práva v materiálním smyslu) a také jako zdroj poznání práva (pramen práva v gnozeologickém smyslu).

- A) Vyjmenujte formální, materiální a gnozeologické prameny práva. V čem spočívá jejich význam?
- B) Jmenujte formální prameny práva, které tvoří právní řád České republiky, a uspořádejte je na základě principu právní síly. Vysvětlete, co to je právní síla.
- C) Ustanovení § 2 odst. 3 občanského zákoníku vyjadřuje podmínku, že tento zákon má být aplikován v souladu s dobrými mravy. Vyplývá z uvedeného ustanovení občanského zákoníku, že dobré mravy jsou pramenem práva?
- D) Uveďte, kde jsou jednotlivé formální prameny práva právního řádu České republiky publikovány (publikační médium). Vysvětlete vztah formální publikace práva a právního principu „ignorantia legis non excusat (neznalost zákona neomlouvá)“.

Úkol 1.5 - Postavení Ústavy mezi formálními prameny práva (pro zvědavé)

S pomocí ASPI vyhledejte a přečtěte si nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 257/98. Na základě tohoto nálezu se zamyslete nad postavením Ústavy mezi formálními prameny v České republice.

Úkol 1.6 - Tvorba formálních pramenů práva

Tvorbou práva se rozumí činnost normotvorných orgánů směřující k vydání právních norem. Normotvorný orgán musí být k vydávání právních norem zmocněn, musí mít stanovenou působnost a procesní postup přijímání norem.

- A) Legislativní pravomoc (zmocnění k vydávání právních norem) může být nepodmíněná a podmíněná. Vysvětlete rozdíl a uveďte příklady subjektů pro oba typy pravomoci.
- B) S využitím ASPI zjistěte, kdo může v České republice podat návrh zákona, tj. kdo má zákonodárnou iniciativu. V jakém právním předpise je tato problematika upravena?

Úkol 1.7 - Vyhledávání formálních pramenů práva v ASPI

S využitím právního informačního systému ASPI vyhledejte formální pramen práva (normativní právní akt, právní předpis) v rámci právního řádu České republiky, v němž jsou vymezena základní lidská práva a svobody, a vyhledejte k němu doplňující informace uvedené níže v tabulce.

Číslo a název právního předpisu	
Počet hlav	
Datum platnosti	
Datum účinnosti	
Nadřazený právní předpis	
Počet prováděcích předpisů	
Počet novelizací	
Je dotčen nálezem/sdělením Ústavního soudu?	
Je na předpis odkazováno z jiného předpisu?	
Odkazuje tento předpis na jiný předpis?	

Dále v ASPI vyhledejte právní předpis regulující školní vzdělávání v České republice. Uveďte příklad právní normy (obecně závazného pravidla chování) uvedené v tomto právním předpise.

Úkol 1.8 - Interní předpisy (pro zvidavé)

Interní předpisy nejsou pramenem práva. Na základě níže uvedeného rozsudku Nejvyššího správního soudu sp. zn. 22 Af 36/2010-299 ze dne 6. 6. 2007 se pokuste vysvětlit důvod.

„K procesním námitkám krajský soud uvádí, že je nutno přisvědčit žalobkyni, že celní úřad vydal výzvu k podání daňového přiznání a poté i platební výměr bez relevantních podkladů, které by prokazovaly, že předmětné zboží je tabákovým výrobkem podléhajícím spotřební dani. Celní úřad totiž, jak sám připustil u ústního jednání dne 6. 6. 2006 a v předkládací zprávě, vycházel pouze z interních stanovisek vydaných nadřízenými orgány, a to Generálním ředitelstvím cel pod č. j. 2005/1988/23, č. j. 2005/3496/23 a č. j. 2005/4386/23, které však nelze považovat za důkaz ani pramen práva. Interní stanoviska (vnitřní předpisy, instrukce či vnitřní normativní akty) upravují pouze vnitřní chod a organizaci správy a zavazují pouze v rámci hierarchie správy (srov. blíže Hendrych, D., Správní právo – obecná část. Právnícké učebnice. Praha: C. H. Beck / SEVT, 1994, str. 37). Na interní předpisy či stanoviska se proto nelze odvolávat při odůvodnění rozhodnutí.“

Objasněte důvod vydávání interních předpisů.

Úkol 1.9 – Zákonnost a právní vědomí

Zákonnost je důsledné dodržování právního řádu oproti **právnímu vědomí**, které znamená znalost právního řádu. Základem právního vědomí je „idea práva“, tedy co je podle práva; blíží se pojetí spravedlnosti.

Pročtěte si následující principy a diskutujte, jak přispívají k zákonnosti:

- každý může činit, co zákon nezakazuje;
- rovné postavení účastníků v občanskoprávních vztazích;
- vázanost státní moci zákony;
- suverenita lidu;
- dělba moci;
- existence ústavního soudnictví;
- svrchovanost zákona;
- všeobecně a rovně volený zákonodárny sbor.

Jaké je vaše právní vědomí? Znáte všechny výše uvedené principy?

II. ČLENĚNÍ PRÁVA

Úkol 1.10 – Právo soukromé a veřejné

Podle metody právní regulace se právo člení na právo soukromé a právo veřejné. Rozlišení soukromého a veřejného práva vysvětlují zejména **zájmová, subordinační a organická teorie**.

Rozlište s využitím zájmové, subordinační a organické teorie soukromé a veřejné právo (vysvětlete podstatu těchto teorií). Následně do níže uvedené tabulky doplňte základní charakteristiky veřejného a soukromého práva a vysvětlete je.

	Veřejné právo	Soukromé právo
Charakter norem		
Právní postavení subjektů		
Typické subjekty		
Základní princip/zásada		
Právní odvětví		
Způsob řešení deliktů		

Úkol 1.11 – Legální charakteristika práva soukromého a práva veřejného

S využitím právního informačního systému ASPI vyhledejte právní předpis, v němž je uvedena legální charakteristika:

- soukromého práva;
- veřejného práva.

Úkol 1.12 – Právo hmotné a právo procesní I

Podle účelu právní úpravy se právo člení na **právo hmotné** (stanovuje adresátům subjektivní práva a povinnosti, které *bezprostředně* směřují k naplnění účelu a smyslu právní úpravy) a **právo procesní** (slouží k naplnění účelu a smyslu právní úpravy *zprostředkovaně* tím, že upravuje postup/proces, jak se domoci subjektivních hmotných práv či jak realizovat subjektivní hmotněprávní povinnosti).

Uveďte konkrétní příklady hmotněprávních a procesněprávních norem (právních předpisů).

Úkol 1.13 – Právo hmotné a právo procesní II

Přečtěte si níže uvedené výňatky z právních předpisů a určete, zda se jedná o hmotněprávní či procesněprávní normu. Současně v právním informačním systému ASPI dohledejte, z jakého konkrétního předpisu bylo čerpáno.

a) § 40 odst. 2:

„Konat práce jiného druhu nebo v jiném místě, než byly sjednány v pracovní smlouvě, je zaměstnanec povinen jen v případech uvedených v tomto zákoně.“

Právní předpis	
Úprava hmotněprávní/procesněprávní	

b) § 247:

„(1) Žaloba musí být podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu. Zmeškání této lhůty nelze prominout.

(2) Žaloba je nepřijatelná, jestliže žalobce nevyužil v řízení před správním orgánem řádné opravné prostředky nebo jestliže jím uplatněné řádné opravné prostředky nebyly správním orgánem pro opožděnost projednány.“

Právní předpis	
Úprava hmotněprávní/procesněprávní	

c) § 2 odst. 2:

„Právnícká nebo podnikající fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že

- a) poruší noční klid,
- b) znečistí veřejné prostranství, veřejně přístupný objekt nebo veřejně prospěšné zařízení anebo zanedbá povinnost úklidu veřejného prostranství,
- c) poškodí nebo neoprávněně zabere veřejné prostranství, veřejně přístupný objekt nebo veřejně prospěšné zařízení, jde-li o případy, které nelze postihnout podle jiných zákonů,
- d) zničí, poškodí, znečistí nebo neoprávněně odstraní, zamění, pozmění, zakryje nebo přemístí turistickou značku nebo jiné orientační označení, nebo
- e) poruší podmínky uložené na ochranu veřejného pořádku při konání sportovních, kulturních, pietních a jiných společenských akcí anebo v místech určených k rekreaci, turistice nebo pohřbívání.“

Právní předpis	
Úprava hmotněprávní/procesněprávní	

d) § 29:

„(1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajících útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem.

(2) Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.“

Právní předpis	
Úprava hmotněprávní/procesněprávní	

e) § 173 odst. 1:

„Stížnost musí být vyřízena do 2 měsíců, a jedná-li se o stížnost na průtahy v řízení, do 1 měsíce ode dne jejího doručení orgánu státní správy soudů příslušnému k jejímu vyřízení. O vyřízení stížnosti musí být stěžovatel v této lhůtě vyrozuměn.“

Právní předpis	
Úprava hmotněprávní/procesněprávní	

Úkol 1.14 - Právo vnitrostátní, právo Evropské unie, právo mezinárodní

Další možností členění práva je členění na vnitrostátní právo, mezinárodní právo a právo Evropské unie.

- A) Uveďte typické prameny práva vnitrostátního (příklad ČR), práva mezinárodního a práva Evropské unie. Vysvětlete rozdíl v postavení České republiky z pohledu mezinárodního práva a práva Evropské unie (princip svrchované rovnosti vs. princip supranacionality).
- B) V souvislosti s právem Evropské unie vysvětlete pojmy harmonizace (minimální, úplná) a unifikace práva.
- C) Jakým způsobem jsou v České republice přijímány mezinárodní smlouvy? S využitím právního informačního systému ASPI najděte právní předpis (právní normu), který stanovuje postup ratifikace mezinárodní smlouvy.

III. PRÁVNÍ ODVĚTVÍ**Úkol 1.15 - Členění právního řádu na právní odvětví**

Právo se dle předmětu právní úpravy třídí na právní odvětví. Právní odvětví mohou být svou povahou veřejnoprávní, soukromoprávní, nebo mohou nést znaky obou úprav.

Jaká právní odvětví znáte a jaká považujete za nejvýznamnější? Lze vůbec některá pokládat za významnější než jiná? Vysvětlete.

Úkol 1.16 - Právní odvětví práva soukromého a práva veřejného

Níže je uvedeno několik právních norem vyňatých z různých právních předpisů. Zamyslete se, do kterého právního odvětví byste normu zařadili. Dále rozhodněte, zda se jedná o normu práva soukromého nebo veřejného. Následně s využitím právního informačního systému ASPI najděte zdroj těchto norem a ověřte si, zda byla vaše původní úvaha správná.

a) § 490:

„Věc určená k obecnému užívání je veřejný statek.“

Právní předpis	
Právní odvětví	
Součást soukromého/veřejného práva	

b) § 25:

„Kdo v době spáchání činu nedovrší patnáctý rok svého věku, není trestně odpovědný.“

Právní předpis	
Právní odvětví	
Součást soukromého/veřejného práva	

c) Čl. 15 odst. 1:

„Zákonodárná moc v České republice náleží Parlamentu.“

Právní předpis	
Právní odvětví	
Součást soukromého/veřejného práva	

d) § 17:

„Nárok na přídavek na dítě má nezaopatřené dítě, jestliže rozhodný příjem v rodině nepřevyšuje součin částky životního minima rodiny a koeficientu 2,70.“

Právní předpis	
Právní odvětví	
Součást soukromého/veřejného práva	

e) § 75:

„Rozsah práce, na který se dohoda o provedení práce uzavírá, nesmí být větší než 300 hodin v kalendářním roce.“

Právní předpis	
Právní odvětví	
Součást soukromého/veřejného práva	

Úkol 1.17 - Kodifikace právních odvětví

V případě důležitého a složitějšího okruhu norem upravujících obdobnou oblast práva je tendence ke kodifikaci právních norem. Jak rozumíte tomuto termínu? Znáte nějakou oblast práva (právní odvětví), která je kodifikována? Uveďte příklady.

IV. PRÁVNÍ NORMA

Úkol 1.18 - Znaký právní normy a jejich klasifikace

Právní norma je obecně závazné pravidlo chování, které je stanoveno nebo uznáno státem (resp. mezinárodním společenstvím států) a jehož porušení je státem (resp. vytvořenou mezinárodní institucí) sankcionováno.

Vyjmenujte a charakterizujte materiální a formální znaky právní normy. Jakými znaky se odlišují právní normy od norem jiných normativních společenských systémů? Vysvětlete na příkladech.

Projděte si níže uvedenou klasifikaci právních norem podle různých klasifikačních kritérií:

Kritérium způsobu vymezení pravidla chování:

- normy zavazující (zakazující a příkazující) a opravňující;

Kritérium struktury normy:

- normy podmíněné a nepodmíněné;
- normy perfektní a imperfektní;

Kritérium povahy regulatorního působení normy (dle míry vázanosti adresátů):

- normy kogentní a dispozitivní (⇒ **úkol 1.21**);

Kritérium právní síly:

- normy zákonné (primární) a podzákonné (sekundární);

Kritérium úplnosti formulace hypotézy, dispozice, sankce:

- normy taxativně a demonstrativně formulované (⇒ **úkol 1.22**);

Kritérium předmětu, metody a účelu právní regulace:

- normy soukromoprávní a veřejnoprávní;
- normy hmotněprávní a procesní;
- normy vnitrostátní a mezinárodní;

Zvláštní druhy právních norem:

- normy blanketové, odkazující, kolizní, kompetenční, teleologické (finální), doporučující, intertemporální, definiční, deklaratorní (⇒ **úkol 1.23**).

Úkol 1.19 - Struktura právní normy I

Struktura právní normy vyjadřuje složení právní normy z jednotlivých skladebních částí a vazby mezi nimi. Klasická struktura právní normy je trichotomická (trojčlenná) a má podobu podmíněné věty (implikace) ve struktuře: **když hypotéza (H) → dispozice (D) → jinak sankce (S)**. Normy s tradiční (trojčlennou) strukturou se označují jako normy kondicionální.

Charakterizujte základní skladební části právní normy (H, D, S). V následujících příkladech právních norem určete hypotézu (H), dispozici (D) a sankci (S).

a) Čl. 13 Ústavy:

„Hlavním městem České republiky je Praha.“

b) § 14 odst. 1 občanského zákoníku:

„Každý si může přiměřeným způsobem pomoci k svému právu sám, je-li jeho právo ohroženo a je-li zřejmé, že by zásah veřejné moci přišel pozdě.“

c) § 2922 občanského zákoníku:

„Kdo se uvede vlastní vinou do takového stavu, že není s to ovládnout své jednání nebo posoudit jeho následky, nahradí škodu v tomto stavu způsobenou.“

d) § 441 odst. 2 čtvrtá věta a § 582 odst. 1 věta první občanského zákoníku (OZ):

„Vyžaduje-li se pro právní jednání forma veřejné listiny, postačí, bude-li plná moc k tomuto právnímu jednání udělena v písemné formě s úředně ověřeným podpisem.“ (§ 441 OZ)

„Není-li právní jednání učiněno ve formě ujednané stranami nebo stanovené zákonem, je neplatné, ledaže strany vadu dodatečně zhojí.“ (§ 582 OZ)

e) § 24 odst. 3 trestního zákoníku:

„Trestní odpovědnost účastníka zaniká, jestliže dobrovolně upustil od dalšího účastenství na trestném činu a

- a) odstranil nebezpečí, které vzniklo v zájmu chráněného trestním zákonem z podniknutého účastenství, nebo
- b) učinil o účastenství na trestném činu oznámení v době, kdy nebezpečí ... mohlo být ještě odstraněno...“

f) § 6 odst. 1 zákona o obchodních společnostech a družstvech:

„Právní jednání týkající se založení, vzniku, změny, zrušení nebo zániku obchodní korporace vyžadují písemnou formu s úředně ověřenými podpisy, jinak jsou neplatná...“

g) § 218 odst. 1 trestního zákoníku:

„Kdo zneužívá něčí rozumové slabosti, tísně, nezkušenosti, lehkomyšlnosti nebo něčeho rozrušení, dá sobě nebo jinému poskytnout nebo slíbit plnění, jehož hodnota je k hodnotě vzájemného plnění v hrubém nepoměru, nebo kdo takovou pohledávku uplatní nebo v úmyslu uplatnit ji na sebe převede, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.“

Úkol 1.20 - Struktura právní normy II (pro zvědavé)

V následujících příkladech právních norem určete hypotézu (H), dispozici (D) a sankci (S).

a) Čl. 25 Ústavy:

„Mandát poslance nebo senátora zaniká:

- a) odepřením slibu nebo složením slibu s výhradou,
- b) uplynutím volebního období,
- c) vzdáním se mandátu,
- d) ztrátou volitelnosti,
- e) u poslanců rozpuštěním Poslanecké sněmovny,
- f) vznikem neslučitelnosti funkcí podle článku 22.“

b) § 7 odst. 4 zákoníku práce:

„Dojde-li v pracovněprávních vztazích k porušování práv a povinností vyplývajících z rovného zacházení s muži a ženami, má zaměstnanec právo se domáhat, aby bylo upuštěno od tohoto porušování, aby byly odstraněny následky tohoto porušování a aby mu bylo dáno přiměřené zadostiučinění.“

c) § 19 zákona o životním prostředí:

„Každý, kdo zjistí, že hrozí poškození životního prostředí, nebo že k němu již došlo, je povinen učinit v mezích svých možností nezbytná opatření k odvrácení hrozby nebo ke zmírnění následků a neprodleně ohlásit tyto skutečnosti orgánu státní správy...“

d) § 38g odst. 1 věta první zákona o daních z příjmů:

„Daňové přiznání je povinen podat každý, jehož roční příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob, přesáhly 15 000 Kč, pokud se nejedná o příjmy od daně osvobozené nebo o příjmy, z nichž je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby daně.“

e) § 251 odst. 1 trestního zákoníku:

„Kdo neoprávněně ve větším rozsahu poskytuje služby nebo provozuje výrobní, obchodní nebo jiné podnikání, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.“

f) § 5 odst. 3 zákona č. 116/1990 Sb., o nájmu a podnájmu nebytových prostor (zrušený):

„Nájemce je povinen bez zbytečného odkladu oznámit pronajímateli potřebu oprav, které má pronajímatel provést, a umožnit provedení těchto i jiných nezbytných oprav; jinak nájemce odpovídá za škodu, která nesplněním povinnosti vznikla.“

Úkol 1.21 - Klasifikace právních norem I: Právní normy kogentní a dispozitivní

Podle povahy regulatorního působení (dle míry vázanosti adresátů) lze právní normy členit na normy **kogentní (kategorické)** a **dispozitivní**. Kogentní normy nedovolují odchýlení se od svého znění, imperativně stanovují pravidla chování, práva a povinnosti a neponechávají prostor pro vůli adresátů. Oproti tomu dispozitivní normy dovolují odchýlit se od svého znění, tzn. dávají adresátům možnost, aby si upravili vzájemná práva a povinnosti svým vlastním projevem vůle (pokud tak neučiní, použije se subsidiárně ustanovení dané pro tento případ v právní normě).

Pro jaká právní odvětví jsou typické dispozitivní, resp. kogentní normy? Určete, zda jsou následující ustanovení kogentní nebo dispozitivní právní normou.

a) § 1958 odst. 2 občanského zákoníku:

„Neujednají-li strany, kdy má dlužník splnit dluh, může věřitel požadovat plnění ihned a dlužník je poté povinen splnit bez zbytečného odkladu.“

b) § 27 odst. 1 zákona o obchodních společnostech a družstvech:

„Po vzniku obchodní korporace jí správce vkladů předá předměty vkladů i s plody a užitky, ledaže ohledně plodů a užitků společenská smlouva určí jinak.“

c) § 148 zákona o obchodních společnostech a družstvech:

„Před podáním návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku se splatí celé vkladové ážio a na každý peněžitý vklad nejméně jeho 30 %.“

d) § 99 zákona o obchodních společnostech a družstvech:

„(1) Společenskou smlouvu lze měnit pouze dohodou všech společníků.

(2) Má-li být změnou společenské smlouvy zasahováno do práv společníků, je třeba ke změně souhlasu těch společníků, do jejichž práv se zasahuje.

(3) Každý společník má jeden hlas, ledaže společenská smlouva určí jinak.“

e) § 5 zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich:

„Přestupkem je společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin.“

f) § 561 odst. 2 občanského zákoníku:

„Jedná-li více osob, vyžadují se jejich projevy na téže listině při právním jednání, kterým se zřizuje nebo převádí věcné právo k nemovité věci, anebo kterým se takové právo mění nebo ruší.“

g) § 1850 občanského zákoníku (ve vazbě na ustanovení § 1812 občanského zákoníku):

„Odstoupí-li spotřebitel od smlouvy, vrátí mu podnikatel všechny peněžní prostředky, které od něho na základě smlouvy přijal, a to neprodleně, nejpozději však do třiceti dnů ode dne odstoupení od smlouvy. Také spotřebitel vrátí podnikateli všechny peněžní prostředky nebo jiný majetek, který od něho na základě smlouvy přijal, nejpozději do třiceti dnů ode dne, kdy oznámení o odstoupení od smlouvy odeslal.“

h) § 2218 občanského zákoníku (ve vazbě na ustanovení § 1 odst. 2 občanského zákoníku):

„Nájemné se platí měsíčně pozadu.“

ch) § 3 odst. 1 zákona o účetnictví:

„Účetní jednotky účtují podvojnými zápisy o skutečnostech, které jsou předmětem účetnictví, do období, s nímž tyto skutečnosti časově a věcně souvisí (dále jen "účetní období"); není-li možno tuto zásadu dodržet, mohou účtovat i v účetním období, v němž zjistily uvedené skutečnosti.“

Úkol 1.22 – Klasifikace právních norem II: Taxativní a demonstrativní výčet

Vymezení (výčet) podmínek nebo jiných prvků v části určitého právního předpisu (právní normy) může být taxativní (úplné) nebo demonstrativní (příkladné).

Rozhodněte, zda je v následujících ustanoveních použit demonstrativní, nebo taxativní výčet.

a) § 51 odst. 1 správního řádu:

„K provedení důkazů lze užít všech důkazních prostředků, které jsou vhodné ke zjištění stavu věci a které nejsou získány nebo provedeny v rozporu s právními předpisy. Jde zejména o listiny, ohledání, svědeckou výpověď a znalecký posudek.“

b) § 16 odst. 2 zákoníku práce:

„V pracovněprávních vztazích je zakázána jakákoliv diskriminace, zejména diskriminace z důvodu pohlaví, sexuální orientace, rasového nebo etnického původu, národnosti, státního občanství, sociálního původu, rodu, jazyka, zdravotního stavu, věku, náboženství či víry, majetku, manželského a rodinného stavu...“

c) § 2 odst. 2 zákona o dani z nemovitých věcí:

„Předmětem daně z pozemků nejsou:

- a) pozemky zastavěné zdanitelnými stavbami v rozsahu zastavěné plochy těchto staveb,
- b) lesní pozemky, na nichž se nacházejí lesy ochranné a lesy zvláštního určení,
- c) pozemky, které jsou vodní plochou s výjimkou rybníků sloužících k intenzivnímu a průmyslovému chovu ryb,
- d) pozemky určené pro obranu České republiky,
- e) pozemky v rozsahu odpovídajícím výši spoluvlastnických podílů...“

d) § 79 odst. 1 správního řádu:

„Náklady řízení jsou zejména hotové výdaje účastníků a jejich zástupců, včetně správního poplatku, ušlý výdělek účastníků a jejich zákonných zástupců, náklady důkazů, tlumočné a odměna za zastupování.“

e) § 1 zákona o místních poplatcích:

„Obce mohou vybírat tyto místní poplatky (dále jen "poplatky")

- a) poplatek ze psů,
- b) poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt,
- c) poplatek za užívání veřejného prostranství,
- d) poplatek ze vstupného,
- e) poplatek z ubytovací kapacity,
- f) poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst,
- g) poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů,
- h) poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace.“

Úkol 1.23 - Klasifikace právních norem III: Zvláštní právní normy

Mezi zvláštní právní normy patří normy blanketové, odkazující, kolizní, kompetenční, teleologické (finální), doporučující, intertemporální, definiční, deklaratorní.

U následujících příkladů právních norem určete, o jakou zvláštní právní normu se jedná, a pokuste se vysvětlit účel daného druhu zvláštní právní normy.

a) § 1 odst. 1 zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2019:

„Celkové příjmy státního rozpočtu České republiky na rok 2019 (dále jen "státní rozpočet") se stanoví částkou 1465359071851 Kč. Celkové výdaje státního rozpočtu se stanoví částkou 1505359071851 Kč. Schodek státního rozpočtu činí 40000000000 Kč.“

b) § 3032 odst. 1 občanského zákoníku:

„Kdo byl podle dosavadních právních předpisů zbaven způsobilosti k právním úkonům, považuje se ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona za osobu omezenou ve svéprávnosti podle tohoto zákona.“

c) Čl. 20 Ústavy České republiky:

„Další podmínky výkonu volebního práva, organizaci voleb a rozsah soudního přezkumu stanoví zákon.“

d) § 49 odst. 1 trestního zákoníku:

„Dohledem se rozumí pravidelný osobní kontakt pachatele s úředníkem Probační a mediační služby (dále jen "probační úředník"), spolupráce při vytváření a realizaci probačního plánu dohledu ve zkušební době a kontrola dodržování podmínek uložených pachateli soudem nebo vyplývajících ze zákona.“

e) § 30 odst. 1 zákona o mezinárodním právu soukromém:

„Právní osobnost právnické osoby a způsobilost jiné než fyzické osoby se řídí právním řádem státu, podle něhož vznikla. Tímto právním řádem se řídí i obchodní firma nebo název a vnitřní poměry takové osoby, poměry mezi takovou osobou a jejími společníky nebo členy a vzájemné poměry společníků nebo členů, ručení společníků nebo členů za závazky takové osoby a kdo za osobu jako její orgán jedná, jakož i její zánik.“

f) § 6 odst. 1 zákona o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky (kompetenční zákon):

„Ministerstvo zahraničních věcí je ústředním orgánem státní správy České republiky pro oblast zahraniční politiky, v jejímž rámci vytváří koncepci a koordinuje zahraniční rozvojovou pomoc, koordinuje vnější ekonomické vztahy, podílí se na sjednávání mezinárodních sankcí a koordinuje postoje České republiky k nim.“

g) § 1 nařízení vlády č. 322/2000 Sb., kterým se vydávají vzorové stanovy společenství vlastníků jednotek podle zákona o vlastnictví bytů (zrušeno):

„Do doby schválení stanov společenství vlastníků jednotek se jeho právní poměry řídí vzorovými stanovami uvedenými v příloze k tomuto nařízení.“

h) § 16 odst. 2 zákoníku práce:

„Pojmy přímá diskriminace, nepřímá diskriminace, obtěžování, sexuální obtěžování, pronásledování, pokyn k diskriminaci a navádění k diskriminaci a případy, kdy je rozdílné zacházení přípustné, upravuje antidiskriminační zákon.“

ch) § 3 odst. 3 občanského zákoníku:

„Soukromé právo vyvěrá také z dalších obecně uznaných zásad spravedlnosti a práva.“

Úkol 1.24 – Klasifikace právních norem IV: Zvláštní právní normy (pro zvědavé)

Určete, o jaký druh zvláštní právní normy se v níže uvedených příkladech jedná.

a) § 2 odst. 2 zákona o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu:

„Komunistická strana Československa byla organizací zločinnou a zavrženíhodnou obdobně jako další organizace založené na její ideologii, které ve své činnosti směřovaly k potlačování lidských práv a demokratického systému.“

b) § 30 zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny:

- „(1) Místopředsedové Sněmovny zastupují předsedu Sněmovny na jeho pokyn nebo v určeném pořadí.
- (2) Při zastupování předsedy Sněmovny mají místopředsedové Sněmovny práva a povinnosti předsedy.
- (3) Místopředsedové se střídají v řízení schůze Sněmovny v pořadí dohodnutém s předsedou Sněmovny; nedojde-li k dohodě, určí pořadí předseda Sněmovny.“

c) § 37 zákona o insolvenčních správcích:

„(1) Obsah a další náležitosti zkoušky insolvenčního správce a způsob prokazování odborné praxe stanoví ministerstvo vyhláškou.

(2) Obsah a další náležitosti zvláštní zkoušky insolvenčního správce stanoví vyhláškou ministerstvo v dohodě s orgánem, který je oprávněn vykonávat dozor nebo dohled nad činností finanční instituce se zvláštním režimem, obchodníkem s cennými papíry, centrálním depozitářem, provozovatelem vypořádacího systému, organizátorem trhu s investičními nástroji, investiční společností, investičním fondem penzijní společností nebo penzijním fondem.“

d) Čl. 6 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I):

„Aniž jsou dotčeny články 5 a 7, smlouva uzavřená fyzickou osobou za účelem, který se netýká její profesionální nebo podnikatelské činnosti (dále jen „spotřebitel“), s jinou osobou, která jedná v rámci výkonu své profesionální nebo podnikatelské činnosti (dále jen „obchodník“), se řídí právem země, v níž má spotřebitel obvyklé bydliště, pokud:

- a) obchodník provozuje svou profesionální nebo podnikatelskou činnost v zemi, kde má spotřebitel své obvyklé bydliště, nebo
- b) se jakýmkoli způsobem taková činnost na tuto zemi nebo na několik zemí včetně této země zaměřuje

a smlouva spadá do rozsahu této činnosti.“

e) § 7 odst. 1 a 2 zákona o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky:

„(1) Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy je ústředním orgánem státní správy pro předškolní zařízení, školská zařízení, základní školy, střední školy a vysoké školy, pro vědní politiku, výzkum a vývoj, včetně mezinárodní spolupráce v této oblasti, a pro vědecké hodnosti, pro státní péči o děti, mládež a tělesnou výchovu.

(2) Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy koordinuje činnost ministerstev, jiných ústředních orgánů státní správy a profesních komor v oblasti systému uznávání odborné kvalifikace podle zvláštního zákona a v oblasti získávání kvalifikací v systému dalšího vzdělávání podle zvláštního právního předpisu.“

f) § 655 věta druhá občanského zákoníku:

„Hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc.“

g) § 606 odst. 1 občanského zákoníku:

„Polovinou měsíce se rozumí patnáct dnů a středem měsíce jeho patnáctý den.“

h) Čl. 147 Smlouvy o fungování Evropské unie:

„Unie přispívá k dosažení vysoké úrovně zaměstnanosti tím, že podněcuje spolupráci mezi členskými státy a podporuje a případně doplňuje jejich opatření. Uznává přitom působnost členských států.“

Úkol 1.25 – Působnost právních norem I: Obecná charakteristika

Působností právní normy se rozumí vymezení rozsahu realizace a aplikace právní normy. Každá právní norma má **věcnou**, **prostorovou** (teritoriální), **osobní** (personální) a **časovou** působnost.

Vysvětlete, v čem spočívá podstata těchto působností.

Úkol 1.26 – Působnost právních norem II: Věcná působnost

Na základě věcné působnosti se právní normy dělí na **obecné** (*lex generalis*) a **speciální** (*lex specialis*).

Vysvětlete rozdíl mezi těmito normami a uveďte příklady. Co znamená subsidiární použití právního předpisu?

V případě kolize obecné a speciální právní normy se uplatní pravidlo *lex specialis derogat legi generali*. Aplikujte toto pravidlo v následujících dvou případech.

a) § 6 odst. 1 a § 8 odst. 1 zákona o obchodních společnostech a družstvech (ZOK):

§ 6 odst. 1 ZOK

„Právní jednání týkající se založení, vzniku, změny, zrušení nebo zániku obchodní korporace vyžadují písemnou formu s úředně ověřenými podpisy, jinak jsou neplatná; soud k této neplatnosti přihlédne i bez návrhu.“

§ 8 odst. 1 ZOK

„Obchodní korporace se zakládá společenskou smlouvou. Společenská smlouva, kterou se zakládá kapitálová společnost, vyžaduje formu veřejné listiny. Společenská smlouva, kterou se zakládá družstvo podle tohoto zákona, se uzavírá přijetím ustavující schůzí.“

b) § 136 odst. 1 a 2 daňového řádu a § 15 odst. 1 zákona o dani silniční:

§ 136 odst. 1 a 2 daňového řádu:

„(1) Daňové přiznání u daní vyměřovaných za zdaňovací období, které činí nejméně 12 měsíců, se podává nejpozději do 3 měsíců po uplynutí zdaňovacího období.“

(2) Jde-li o daňový subjekt, který má zákonem uloženou povinnost mít účetní závěrku ověřenou auditorem, nebo jehož daňové přiznání zpracovává a podává poradce, podává se daňové přiznání podle odstavce 1 nejpozději do 6 měsíců po uplynutí zdaňovacího období. To platí jen, je-li příslušná plná moc udělená tomuto poradci uplatněna u správce daně před uplynutím tříměsíční lhůty podle odstavce 1. Pokud v šestiměsíční lhůtě podle věty první tento poradce zemře nebo zanikne, zůstává tato lhůta zachována.“

§ 15 odst. 1 zákona o dani silniční:

„Daňové přiznání podává poplatník, jemuž vzniká daňová povinnost podle § 8 odst. 1, nejpozději do 31. ledna kalendářního roku následujícího po uplynutí zdaňovacího období, a to i v případech, jedná-li se o poplatníka, kterému přiznání zpracovává daňový poradce, nebo poplatníka, jehož úpadek nebo hrozící úpadek se řeší v insolvenčním řízení...“

Úkol 1.27 – Působnost právních norem III: Časová působnost

Časová působnost v podstatě vymezuje „život“ právní normy: **schválení** → **platnost** → **účinnost** → **derogace** (zrušení) právní normy.

- A) Vysvětlete rozdíl mezi platností a účinností právní normy (právního předpisu). Jak se označuje doba mezi platností a účinností? K čemu tato doba slouží? Určete, kdy právní předpis nabývá platnosti a účinnosti podle zákona č. 222/2016 Sb.
- B) Derogace představuje zrušení právního předpisu (nebo jeho části) právním předpisem stejné nebo vyšší právní síly. Důsledkem derogace je zánik platnosti právního předpisu. S využitím právního informačního systému ASPI vyhledejte v občanském zákoníku a v zákoně o dani z přidané hodnoty **derogační klauzule**.
- C) Vedle výslovné derogace tzv. derogační klauzulí může k derogaci dojít **mlčky** uplatněním derogačních pravidel. **Derogační pravidla** fungují jako interpretační pravidla při řešení konfliktní situace, kdy na tentýž právní vztah dopadá několik vzájemně si protirečících právních norem. Derogací mlčky nezaniká platnost právního předpisu. Vysvětlete podstatu jednotlivých derogačních pravidel, tj.:
- lex superior derogat legi inferiori;
 - lex specialis derogat legi generali;
 - lex posterior derogat legi priori.

Úkol 1.28 – Působnost právních norem IV: Časová působnost (pro zvědavé)

Dne 12. prosince 2019 přijala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky na svém zasedání návrh zákona, podle jehož § 20 tento zákon nabývá účinnosti prvního dne čtvrtého měsíce následujícího po dni vyhlášení. Senát návrh zákona schválil dne 15. ledna 2020.

Schválený text následně podepsal 20. února 2020 prezident republiky a dne 1. března i předseda vlády. Dne 3. března 2020 byl text zákona předán do tiskárny Sbírky zákonů a mezinárodních smluv a dne 15. března 2020 byla částka, v níž byl zákon vytištěn, rozeslána.

V elektronické podobě byla částka zpřístupněna 14. března 2020 ve 13:02:05 hod.

Stanovte, s ohledem na právní úpravu uvedenou v zákoně č. 222/2016 Sb., o Sbírce zákonů a mezinárodních smluv a o tvorbě právních předpisů vyhlášených ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv, ve vyhlášeném znění, platnost a účinnost výše uvedeného právního předpisu.

Podívejte se v právním informačním systému ASPI, zda je zákon č. 222/2016 Sb., podle něhož tento úkol posuzujete, již účinný. Uveďte datum jeho účinnosti.

V. REALIZACE, APLIKACE A INTERPRETACE PRÁVA**Úkol 1.29 - Realizace a aplikace práva**

Vysvětlete pojmy realizace a aplikace práva. Uveďte příklady orgánů, které uskutečňují aplikaci práva.

Úkol 1.30 - Interpretace práva (adekvátní/restriktivní/extenzivní výklad)

Interpretací práva se rozumí výklad práva, tj. právního textu, ale obdobně také smluv a jiných právních jednání. Cílem interpretace je objasnění smyslu textu, především s ohledem na následnou aplikaci práva či jiné formy realizace práva.

Mezi standardní metody interpretace patří metoda jazyková, logická, systematická, historická, teleologická a komparativní.

Podle rozsahu lze výklad rozlišit na **doslovný** (adekvátní), **restriktivní** (zuzující) a **extenzivní** (rozšiřující) výklad.

Podle čl. 62 písm. f) Ústavy prezident republiky „jmenuje ze soudců předsedu a místopředsedy Nejvyššího soudu“. Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. Pl. ÚS 87/06 vyslovil ve výroku I., že „Prezident republiky je státním orgánem příslušným k vydání rozhodnutí o jmenování místopředsedy Nejvyššího soudu z řad soudců přidělených k Nejvyššímu soudu platným rozhodnutím ministra spravedlnosti, po předchozím souhlasu předsedy Nejvyššího soudu.“

Charakterizujte takto provedený výklad právní normy obsažené v čl. 62 písm. f) Ústavy.

- Vysvětlete, v čem spočívá doslovný, restriktivní a extenzivní výklad. O jaký výklad z hlediska rozsahu se jedná ve výše uvedeném případě?
- Zkuste se zamyslet, jak byste danou právní normu vyložili sami.
- Diskutujte, do jaké míry je tento výklad závazný, resp. významný.

Úkol 1.31 - Význam judikatury při interpretaci práva

Zamyslete se, v čem spočívá význam judikatury českých soudů (zejména Nejvyššího soudu, Nejvyššího správního soudu a Ústavního soudu) a Soudního dvora Evropské unie při interpretaci práva. Jsou rozhodnutí soudů v kontinentálním systému práva právně závazná? Co to je právní věta uváděná u některých soudních rozhodnutí?

VI. SAMOSTUDIUM**V rámci samostudia s využitím studijních materiálů si nastudujte:**

- rozdíl mezi normativními právními akty (právními předpisy) a individuálními právními akty;
- význam pojmu retroaktivita právní normy a rozdíl mezi retroaktivitou pravou a retroaktivitou nepravou;
- metody interpretace práva.

2 ÚVOD DO VEŘEJNÉHO PRÁVA, VEŘEJNÁ SPRÁVA, SOUDNÍ SYSTÉM

Téma kapitoly:

- Veřejné právo. Základní pojmy, instituty, zásady/principy veřejného práva.
- Systém veřejné správy. Veřejná správa v organizačním a funkčním pojetí. Zásady činnosti správních orgánů. Správní řízení. Právní akty veřejné správy (normativní, individuální, smíšené).
- Soudní systém. Konstitutivní a deklaratorní rozhodnutí. Právní moc a vykonatelnost. Uplatňování veřejných subjektivních práv.

Cíle kapitoly:

- Připomenout základní charakteristiky a zásady/principy veřejného práva.
- Vymežit systém veřejné správy v České republice a činnost veřejné správy.
- Charakterizovat správní řízení a jeho základní instituty.
- Představit soudní systém a typy soudních rozhodnutí.

Předpokládá se, že ze střední školy studenti již znají:

- rozdíl mezi soukromým a veřejným právem;
- základní vymezení veřejné správy;
- soustavu soudů v České republice;
- roli ombudsmana (veřejného ochránce práv) v právním systému České republiky;

a to v rozsahu učebnic:

- Občanský a společenskovědní základ. Brno: Edika, 2019. ISBN 978-80-266-1401-2. Kapitola 3.8, str. 129–135, kapitola 4.2, str. 142–144.
- Společenské vědy pro střední školy. 3. díl. Brno: Didaktis, 2014. ISBN 978-80-7358-233-3. Kapitola 1, str. 22–23, kapitola 2, str. 50–51.

Pozornost zaměřte především na:

- definování veřejné správy jako služby veřejnosti a vymezení systému veřejné správy (státní správa a samospráva), vč. výstavbových principů veřejné správy;
- charakteristiku jednotlivých subjektů a vykonavatelů veřejné správy;
- základní prvky správního řízení;
- rozlišení jednotlivých částí soudního systému a význam soudní ochrany;
- vyhledávání judikátů jednotlivých soudů v ASPI, resp. na webových stránkách soudů.

Studijní zdroje:

- Přednášky.
- Studijní text: FOLTAS, Tomáš. *Základy soukromého práva. Část IV – Aplikace práva*. Dostupné z: <http://pravoef.econ.muni.cz/i4-aplikace-prava>.
- PRŮCHA, Petr. *Správní právo – obecná část*. 8., doplněné a aktualizované vydání. Brno: Doplněk, 2012. ISBN 978-80-7239-281-0.

Pojmy k zapamatování/zopakování:

Veřejná moc, veřejná správa, subjekty veřejné správy, vykonavatelé veřejné správy, princip centralizace a decentralizace, princip koncentrace a dekoncentrace, princip monokratický a kolegiální, princip volební a jmenovací, princip územní a rezortní, státní správa, samospráva, samostatná a přenesená působnost, správní řízení, individuální správní akt (rozhodnutí), odvolání, podání, doručování, opatření obecné povahy.

Soudce, soustava soudů, typy soudních rozhodnutí.

I. VEŘEJNÁ SPRÁVA

Úkol 2.1 - Opakování rozlišení soukromého a veřejného práva

Podle metody právní regulace se právo člení na právo soukromé a právo veřejné. Rozlišení soukromého a veřejného práva vysvětluje zájmová, subordinační a organická teorie.

- A) Vymezte základní rozdíly mezi soukromým a veřejným právem. Čím se liší postavení subjektů v rámci soukromoprávních a veřejnoprávních vztahů? Schematicky znázorněte.
- B) Na jaké hlavní právní zásadě/principu je postaveno veřejné právo?

Úkol 2.2 - Veřejná správa jako služba veřejnosti

Veřejná správa bývá charakterizována jako správa veřejných záležitostí ve veřejném zájmu. Veřejnou správu lze chápat jako určitý druh činnosti (**funkční pojetí**) nebo jako soustavu subjektů a vykonavatelů veřejné správy, které tuto činnost vykonávají (**organizační pojetí**).

S využitím právního informačního systému ASPI vyhledejte právní předpis, který obsahuje ustanovení, že „veřejná správa je službou veřejnosti“. Co na základě tohoto ustanovení budete očekávat při jednání s orgány veřejné správy?

Úkol 2.3 - Organizační pojetí veřejné správy I: Výstavbové principy

V organizačním pojetí představuje veřejná správa soustavu **subjektů a vykonavatelů** veřejné správy a jejich strukturu. Veřejná správa je organizací institucionální (organizace jako trvale vytvořený řád orgánů správy) a formální (organizace s pevnou strukturou a danými pravidly chování). Uspořádání veřejné správy vychází z tzv. **výstavbových principů veřejné správy**, tj. princip centralizace a decentralizace, koncentrace a dekoncentrace, monokratický a kolegiální, volební a jmenovací, územní a rezortní.

- A) Charakterizujte a vyjmenujte jednotlivé subjekty a vykonavatele veřejné správy.
- B) Podrobněji vysvětlíte podstatu jednotlivých výstavbových principů veřejné správy a na jejich základě znázorněte schéma členění veřejné správy v České republice.
- C) Zamyslete se nad postavením České národní banky a Nejvyššího kontrolního úřadu v systému veřejné správy. Vezměte přitom do úvahy příslušné články ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, jejichž znění naleznete v právním informačním systému ASPI.

Úkol 2.4 - Organizační pojetí veřejné správy II: Státní správa a samospráva

Do níže uvedené tabulky doplňte charakteristiky orgánů ústřední státní správy.

	Ministerstva	Jiné ústřední správní úřady
V čele stojí		
Osobu v čele jmenuje		
Rozsah působnosti		
Příklady		

Vysvětlete podstatu jednotlivých znaků územní a zájmové (profesní) samosprávy uvedených v tabulce níže a doplňte do tabulky příklady obou typů samospráv.

	Územní samospráva	Zájmová a profesní samospráva
Základní znaky	osobní základ	osobní základ
	právní osobnost	právní osobnost
	výkon veřejné správy	výkon veřejné správy
	ekonomický základ	ekonomický základ
	ústavní garance	zřízení zákonem
Příklady		

V souvislosti s existencí samosprávy vysvětlete pojmy samostatná působnost a přenesená působnost. Ve kterém právním předpise najdete vymezení těchto působností? Pracujte s právním informačním systémem ASPI.

Úkol 2.5 - Funkční pojetí veřejné správy

Činnost veřejné správy většinou spočívá v realizaci obsahu norem správního práva. Typicky tak jde o správní činnosti podzákonného, nařizovacího a výkonného charakteru (tj. **vrchnostenské** činnosti). Vedle toho může veřejná správa vykonávat i činnosti **nevrchnostenské**.

- A) Zamyslete se nad významem toho, že veřejná správa je typicky činností (i) podzákonného, (ii) nařizovacího a (iii) výkonného charakteru. Jak těmto charakteristikám rozumíte?
- B) Do níže uvedené tabulky doplňte údaje o vrchnostenské a nevrchnostenské veřejné správě.

	Vrchnostenská správa	Nevrchnostenská správa
Charakter činnosti		
Příklad typicky aplikovaného zákona		
Vztahy mezi adresáty a orgány		
Příklady činností		

- C) V následujících případech rozhodněte, zda se jedná o vrchnostenskou, nebo o nevrchnostenskou činnost veřejné správy, a své rozhodnutí zdůvodněte:
- zadávání veřejných zakázek:
 - pronájem obecního majetku:
 - udělení živnostenského oprávnění:
 - uložení pokuty za přestupek:
 - uzavření kupní smlouvy:
 - regulace provozoven s výherními hracími přístroji obecně závaznou vyhláškou:

Úkol 2.6 - Základní zásady činnosti správních orgánů (pro zvidavé)

Správní řád upravuje v ustanoveních §§ 2–8 základní zásady činnosti správních orgánů.

- A) Jakým způsobem vymezuje správní řád správní orgán?
- B) Na základě ustanovení §§ 2–8 správního řádu vyjmenujte a vysvětlete podstatu jednotlivých zásad činnosti správních orgánů.

Úkol 2.7 - Správní řízení (pro zvidavé)

Správní řízení je postup správního orgánu, jehož účelem je vydání rozhodnutí, jímž se v určité věci zakládají, mění nebo ruší práva anebo povinnosti jmenovitě určené osoby nebo jímž se v určité věci prohlašuje, že taková osoba práva nebo povinnosti má anebo nemá.

Charakterizujte průběh správního řízení a vysvětlete rozdíl mezi konstitutivním a deklaratorním rozhodnutím správního orgánu. Dále s pomocí ASPI vyhledejte ve správním řádu:

- způsob zahájení správního řízení;
- vymezení účastníků řízení;
- možné podklady pro vydání rozhodnutí a způsob jejich hodnocení – ve vztahu k hodnocení podkladů pro vydání rozhodnutí vysvětlete podstatu zásady materiální pravdy a zásadu volného hodnocení důkazů ze strany správního orgánu;
- možnosti ochrany účastníka řízení proti vydanému správnímu rozhodnutí (jak se lze bránit proti rozhodnutí správního orgánu, které ještě nenabýlo právní moci / již nabýlo právní moci).

Existuje soudní ochrana proti rozhodnutí správního orgánu? V režimu jakého právního předpisu bude řízení před soudem probíhat? Vyhledejte v právním informačním systému ASPI.

Úkol 2.8 - Komunikace se správním orgánem, doručování písemností správním orgánem

Podání je úkonem směřujícím vůči správnímu orgánu. Doručování písemností slouží k tomu, aby se účastník řízení dozvěděl o písemnosti správního orgánu.

- A) Vyhledejte ve správním řádu, jakými způsoby může být učiněno podání vůči správnímu orgánu a jaké základní náležitosti musí každé podání obsahovat.
Zamyslete se, jakým způsobem správní orgán posoudí podání, které bude špatně označeno (např. bude nadepsáno jako „Smlouva“).
- B) Vyhledejte ve správním řádu možné způsoby doručování písemností správního orgánu. Které z těchto možností správní řád preferuje a proč?
- C) S využitím právního informačního systému ASPI zjistěte, kdy je možné doručení veřejnou vyhláškou.
- D) Vysvětlete pojem právní fikce doručení. V jakých právních předpisech je upravena? Vyhledejte v právním informačním systému ASPI.

- E) Diskutujte, jaký bude závěr následujícího příběhu. Bude dle vašeho názoru pan Čech úspěšný? Argumentujte.

Pan Čech našel ve své poštovní schránce oznámení, že si má na poště vyzvednout písemnost ze stavebního úřadu. Na radu manželky si pro dopis nešel. V příštích několika měsících se občas objevilo ve schránce další oznámení, nicméně pan Čech si žádnou písemnost na poště nevyzvedl. Po nějaké době jel pan Čech s manželkou na chalupu a zjistili, že kousek od ní je postavena motokrosová dráha se zázemím. Pan Čech si okamžitě šel stěžovat na stavební úřad a požadoval odstranění stavby.

Úkol 2.9 - Právní akty vydávané veřejnou správou (správní akty)

Při své činnosti vydává veřejná správa normativní správní akty (právní předpisy vydávané veřejnou správou), individuální správní akty (např. rozhodnutí, usnesení, osvědčení) a smíšené akty (opatření obecné povahy).

- A) Jaké normativní správní akty (právní předpisy) vydávají orgány veřejné správy? Vyhledejte v Ústavě České republiky zmocnění pro vydávání těchto aktů. U územních samosprávných celků rozlište předpisy vydávané v rámci samostatné a přenesené působnosti a s využitím ASPI si zopakujte, kde jsou tyto předpisy územních samosprávných celků vyhlášovány (doplňte do tabulky).

Územní samosprávný celek	Druh právního předpisu	Způsob vyhlášení	Právní předpis upravující vyhlášení
Obec			
Kraj			
Hlavní město Praha			

- B) Uveďte, čím se odlišuje individuální správní akt od normativního správního aktu (právního předpisu). Jaké základní části (náležitosti) musí mít rozhodnutí? Na internetových stránkách České národní banky se podívejte na příklad správního rozhodnutí.
- C) Vysvětlete podstatu smíšených aktů (opatření obecné povahy). Uveďte konkrétní příklady opatření obecné povahy.

Úkol 2.10 - Správní poplatky (pro zvidavé)

Některá správní řízení jsou zpoplatněna. S využitím právního informačního systému ASPI zodpovězte následující otázky:

- Ve kterém právním předpise zjistíte předmět a výši správních poplatků?
- Kdo je příjemcem správních poplatků?
- Lze platit správní poplatek kolkovou známkou? Ve kterém předpise najdeme vymezení kolkové známky?

II. SAMOSTUDIUM – SOUDNÍ SYSTÉM

Úkol 2.11 – Soudní systém v České republice

S využitím studijních zdrojů a níže uvedených schémat si nastudujte soudní systém a význam soudní ochrany v České republice.

Schéma pramenů práva na soudní a jinou právní ochranu v národním a mezinárodním kontextu:

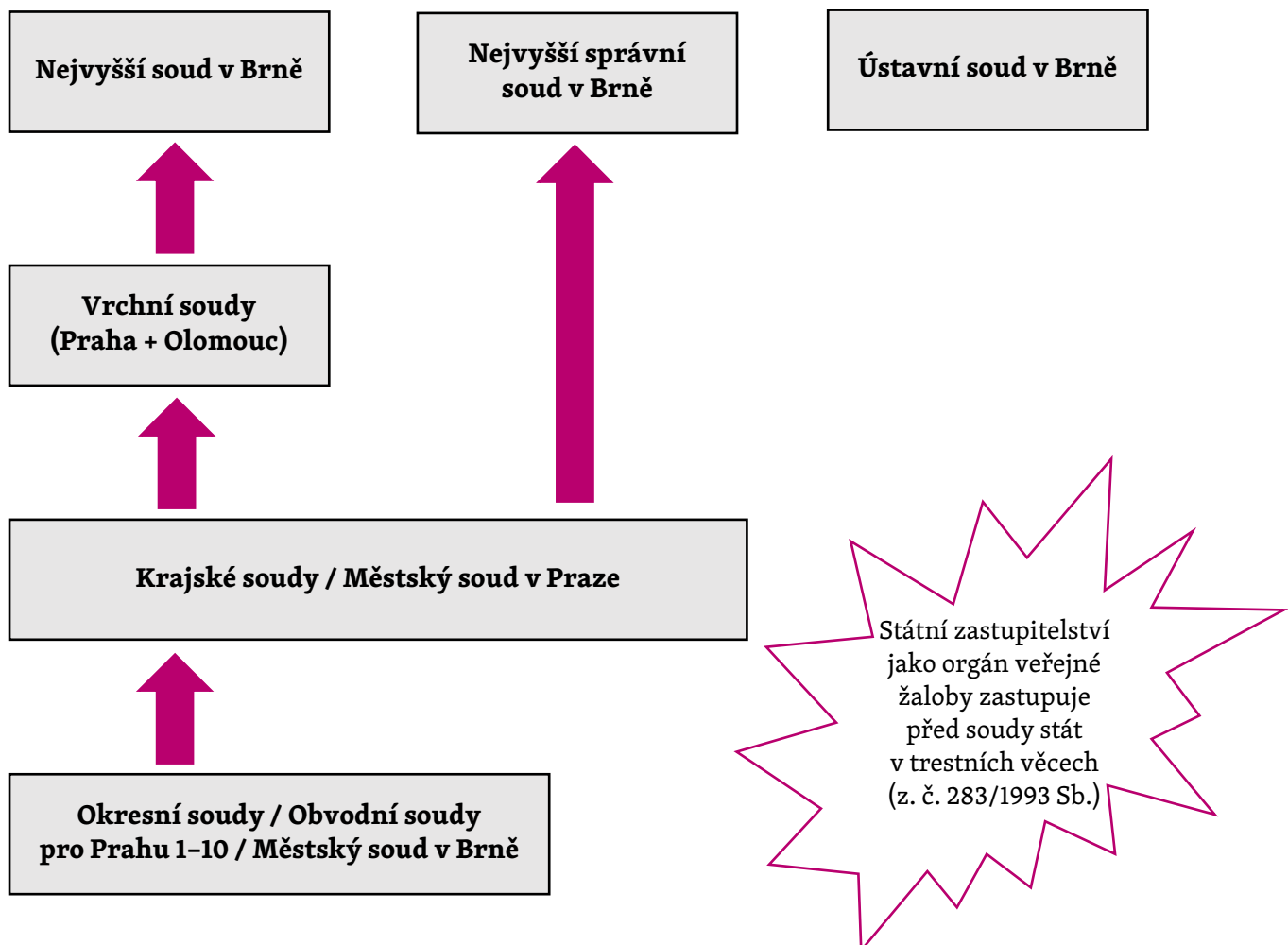
Mezinárodní prameny:

- Všeobecná deklarace lidských práv (OSN, 1948);
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (Rada Evropy, 1950);
- Evropská sociální charta (sdělení č. 14/2000 Sb. m. s.);
- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech (vyhláška č. 120/1976 Sb.).

Národní prameny:

- Ústava České republiky, hlava IV (moc soudní);
- Listina základních práv a svobod, hlava V (právo na soudní a jinou právní ochranu).

Hlavním úkolem soudů je zákonem stanoveným způsobem **poskytovat ochranu právům**. K tomu slouží soudní aparát (viz následující dvě schémata):

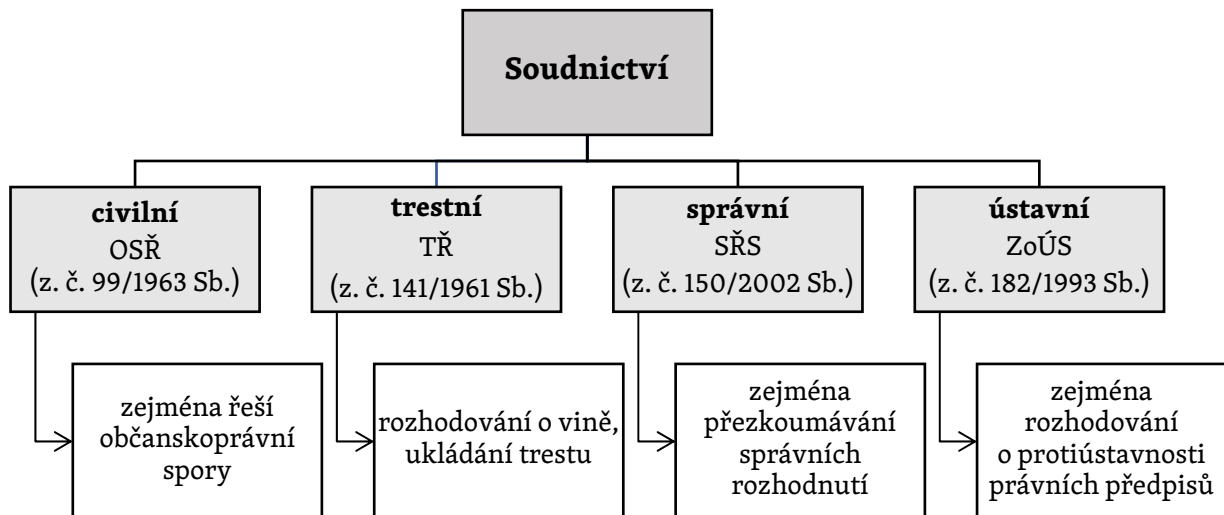
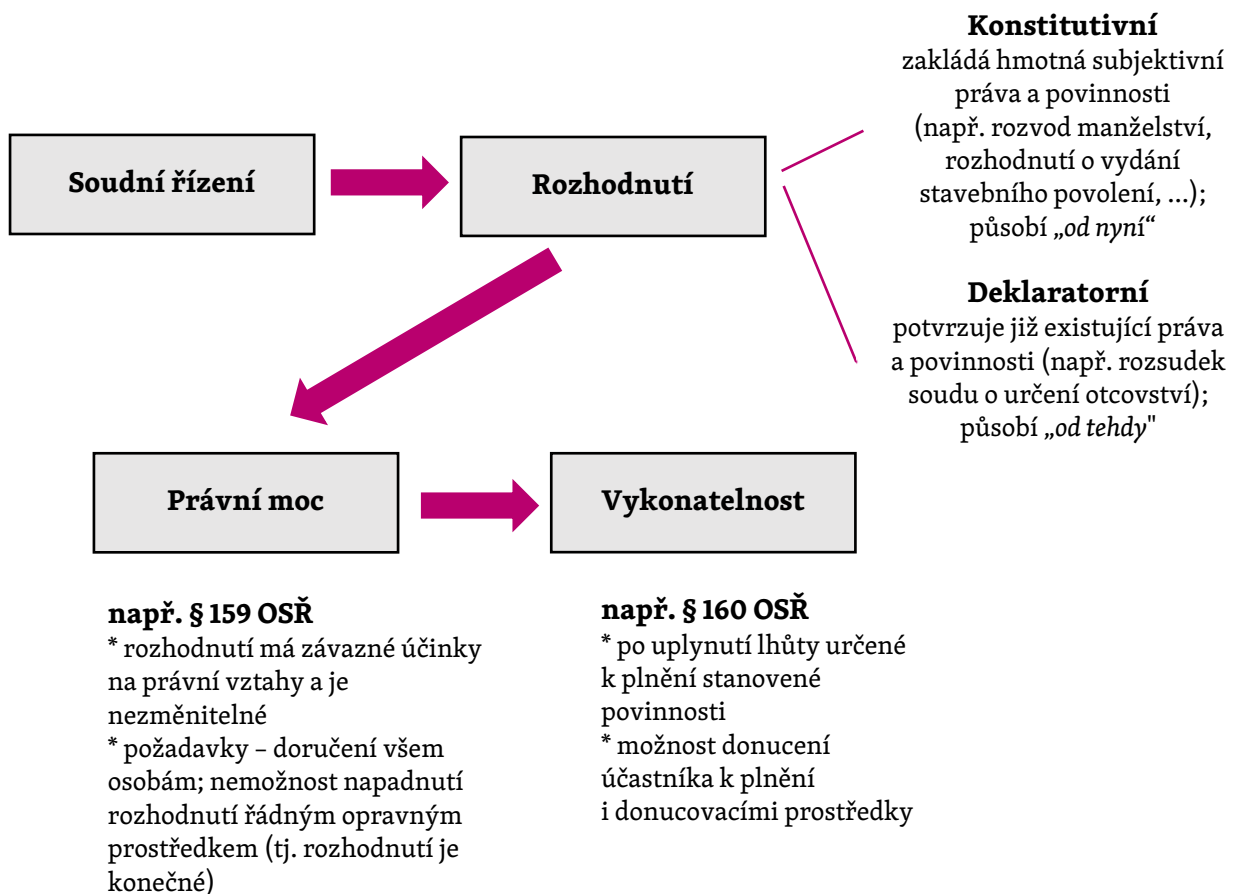

Schéma: Právní moc a vykonatelnost rozhodnutí.

Úkol 2.12 - Vyhledávání v právních předpisech

S využitím právního informačního systému ASPI zjistěte:

- zda si můžete vybrat svého soudce;
- zda máte právo na náhradu nákladů řízení;
- zda máte právo na ochranu e-mailu.

Úkol 2.13 - Vyhledávání v judikatuře Ústavního soudu

Zjistěte, o čem pojednává nález Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. Pl. ÚS 7/17. O jaký typ řízení se jednalo, kdo byl navrhovatelem a dotčeným orgánem? Byl připojen dissent? Jaký typ výroku byl vynesena? Doplňte do tabulky:

Řešená kauza	
Typ řízení	
Navrhovatel	
Dotčený orgán	
Dissent (odlišné stanovisko)	
Typ výroku	

Úkol 2.14 - Soudní poplatky

Řízení před soudy České republiky je zpoplatněno. S využitím právního informačního systému ASPI zodpovězte následující otázky:

- Ve kterém právním předpise zjistíte předmět a výši soudních poplatků?
- Kdo je příjemcem soudních poplatků?
- Lze platit soudní poplatek kolkovou známkou?
- Jaký bude soudní poplatek za zahájení řízení o snížení výživného z 10 tis. Kč/měsíc?
- Bude platit soudní poplatek účastník národního boje za osvobození?

3 ÚVOD DO SOUKROMÉHO PRÁVA, ZÁKLADNÍ POJMY A INSTITUTY

Téma kapitoly:

- Soukromé právo. Základní pojmy, instituty, zásady/principy. Systém. (Nový) občanský zákoník. Rekodifikace soukromého práva. Uplatňování soukromých subjektivních práv.
- Právní skutečnosti, právní jednání. Význam, pojem, druhy. Dobrá víra. Promlčení, prekluze. Odpovědnost.
- Věc v právním smyslu. Pojem, význam, druhy. Věcná práva. Vlastnické právo. Držba. Vyvlastnění. Evidence věcí. Katastr nemovitostí.
- Osoby v právním smyslu. Fyzické osoby. Právní osoby. Stát. Jednání za právnickou osobu. Veřejné rejstříky. Základní registry.

Cíle kapitoly:

- Vymežit roli soukromého práva v rámci právního řádu České republiky.
- Na konkrétních praktických příkladech vysvětlit roli základních zásad při interpretaci a aplikaci soukromoprávních předpisů.
- Upozornit na hlavní změny, které významným způsobem ovlivnily vývoj soukromého práva v České republice (přijetí nového občanského zákoníku).
- Vymežit a procvičit význam právních skutečností s důrazem na právní jednání.
- Seznámit studenty s principem dobré víry.
- Vymežit koncept právní odpovědnosti a objasnit rozdíly mezi druhy odpovědnosti, včetně důkazního břemene.
- Popsat členění věcí z právního pohledu a jejich druhy.
- Objasnit předmět a obsah vlastnického práva a vymežit pojmy držba a vydržení.
- Popsat studentům dělení osob z právního pohledu, jejich vznik a zánik, objasnit rozdíl mezi právní osobností a svéprávností a vysvětlit postavení státu a jeho orgánů v systému osob.
- Naučit studenty používat katastr nemovitostí a získávat informace o osobách z veřejných rejstříků.

Předpokládá se, že ze střední školy studenti již znají:

- obecnou charakteristiku soukromého práva a srovnání s právem veřejným;
- subsidiární použitelnost občanského zákoníku;
- speciální postavení mezinárodního práva soukromého;
- základní členění věcných práv;
- vymezení a prvky právních vztahů;

a to v rozsahu učebnic:

- Občanský a společenskovední základ. Brno: Edika, 2019. ISBN 978-80-266-1401-2. Kapitola 4.
- Společenské vědy pro střední školy. 3. díl. Brno: Didaktis, 2014. ISBN 978-80-7358-233-3. Kapitola 2.

Pozornost zaměřte především na:

- koncepční východiska soukromého práva a jeho základní hodnoty a principy/zásady;
- rozlišení kogentních a dispozitivních norem soukromého práva;
- uplatňování soukromoprávních subjektivních práv;
- právní skutečnosti, právní jednání a následky vad právního jednání;
- věci v právním smyslu, věcná práva uvedená v občanském zákoníku s důrazem na vlastnické právo (jeho předmět, obsah a význam);
- osoby v právním smyslu, právní osobnost a svéprávnost, jednání za právnickou osobu;
- vyhledávání v katastru nemovitostí a údajů o osobách ve veřejných rejstřících.

Studijní zdroje:

- Přednášky.
- Studijní text předmětu Základy práva: FOLTAS, Tomáš. *Obecná část NOZ – Úvod*. Dostupné z: <http://pravoef.econ.muni.cz/obecna-cast-noz>.
- Studijní text předmětu Základy práva: FOLTAS, Tomáš. *II. Nový občanský zákoník (NOZ)* (podkapitoly: *II.1. Systematika, předmět, zásady; II.2. Osoby; II.3. Zastoupení; II.4. Věci; II.5. Právní skutečnosti*). Dostupné z: <http://pravoef.econ.muni.cz/predmet/zaklady-prava>.
- Studijní text předmětu Obchodní právo 1: ŠEDOVÁ, Jindřiška. *Obchodní právo 1. (od 1. 1. 2014) – Korporátní právo*. Dostupné z: <http://pravoef.econ.muni.cz/predmet/obchodni-pravo-1-od-112014-korporatni-pravo>.
- RONOVSÁ, Kateřina, Eva DOBROVOLNÁ a Petr LAVICKÝ. *Úvod do soukromého práva – obecná část*. 2. vydání. Brno: Česká společnost pro civilní právo procesní, 2018. 88 s. Řada učebních skript. ISBN 978-80-88248-02-6.
- BEZOUŠKA, Petr a Lucie PIECHOWICZOVÁ. *Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny*. Olomouc: ANAG, 2013. 375 s. ISBN 978-80-7263-819-2. Str. 16–17.
- KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1995. ISBN 80-7179-028-1. Str. 200–202.

Pojmy k zapamatování:

Soukromé právo, občanské právo, obchodní právo, pracovní právo, mezinárodní právo soukromé, obecné soukromé právo, zvláštní soukromé právo, subsidiarita, zásady soukromého práva, slabší strana, dobré mravy, dispozitivní norma, kogentní norma, autonomie vůle, smluvní volnost, subjektivní práva.

Právní skutečnost, právní jednání, zdánlivé právní jednání, neplatné právní jednání, relativně neúčinné právní jednání, společenská úsluha, promlčení, prekluze, dobrá víra, právní odpovědnost (subjektivní a objektivní), liberace, exkulpace.

Věc v právním smyslu, věc hmotná a nehmotná, věc movitá a nemovitá, věc zastupitelná a nezastupitelná, věc zužitelná a nezužitelná, ovladatelná přírodní síla, věc hromadná, součást a příslušenství věci, vlastnické právo, vlastnictví, držba, vydržení, materiální a formální publicita, pacht, nájem.

Osoba v právním smyslu, fyzická osoba, právnická osoba, právní osobnost, svéprávnost, zastupování právnické osoby, veřejné rejstříky.

I. VÝCHODISKA, ČLENĚNÍ A ZÁSADY SOUKROMÉHO PRÁVA

Úkol 3.1 - Koncepční východiska soukromého práva

Ustanovení právního řádu upravující vzájemná práva a povinnosti osob vytvářejí ve svém souhrnu soukromé právo. Uplatňování soukromého práva je nezávislé na uplatňování práva veřejného. Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.

- A) Definujte soukromé právo. Zamyslete se nad významem právní úpravy uvedené v § 1 občanského zákoníku.
- B) Uveďte základní rozdíly mezi soukromým a veřejným právem. Kromě toho srovnajte soukromé a veřejné právo z pohledu uplatnění možného „nástupnictví“ či v posuzování zavinění. V odpovědi nezapomeňte zohlednit a objasnit mimo jiné následující skutečnosti:
- Soukromé právo vytváří (a ohraničuje) prostor, ve kterém si osoby v soukromém styku mohou upravovat vzájemná práva a povinnosti podle svých představ, přičemž jsou nadány širokou autonomií vůle. Je prostředkem realizace svobody jednotlivce – viz § 3 odst. 1 (přírozené právo brát se o vlastní štěstí) a § 81 odst. 1 občanského zákoníku (povinnost respektovat právo člověka žít podle svého).
 - Základním koncepčním východiskem soukromého práva je autonomie vůle jednajících osob a důraz na dispozitivitu norem (občanský zákoník, § 1 odst. 2 věta první). V pochybnostech je třeba upřednostnit výklad, že jde o normu dispozitivní (Ronovská et al., 2017, s. 11).

Otázky nástupnictví a zavinění posuďte pro oblast veřejnoprávní a soukromoprávní na konkrétních příkladech. Mimo jiné zvažte možnost uplatnění u pachatele, který zemřel před skončením výkonu svého trestu nepodmíněného odnětí svobody, ve vztahu k dědění. Rozdíly v řešení otázky zavinění lze odvíjet kupř. od uplatnění presumpce nevinny a presumpce nevědomé nedbalosti (při splnění předpokladů pro vznik odpovědnosti za způsobenou škodu zavinění škůdce).

Úkol 3.2 - Členění soukromého práva

Soukromé právo lze členit na **obecné občanské právo** a **zvláštní soukromá práva** (tj. obchodní právo, pracovní právo, spotřebitelské právo a právo duševního vlastnictví). Občanské právo je vůči ostatním (zvláštním) soukromým právům právem obecným (lex generalis) a jeho normy se v případě existence zvláštní úpravy použijí pouze podpůrně (subsidiárně).

S využitím právního informačního systému ASPI posuďte (dle ustanovení §§ 9–11 občanského zákoníku, která upravují užití předpisů občanského práva) vztah mezi následujícími dvojicemi soukromoprávních předpisů:

- zákon o obchodních korporacích (zákon č. 90/2012 Sb.) – občanský zákoník;
- zákoník práce (zákon č. 262/2006 Sb.) – občanský zákoník;
- autorský zákon (zákon č. 121/2000 Sb.) – občanský zákoník;
- zákon o mezinárodním právu soukromém (zákon č. 91/2012 Sb.) – občanský zákoník.

Úkol 3.3 – Členění občanského práva

Občanské právo představuje obecné soukromé právo. Vnitřní systém občanského práva se rozděluje na obecnou a zvláštní část. Do obecné části spadají: vymezení předmětu občanského práva, zásady, osoby (včetně ochrany osobnosti), věci a právní skutečnosti. Zvláštní část zahrnuje závazkové právo, věcná práva, dědické právo a rodinné právo.

- A) S využitím právního informačního systému ASPI uveďte strukturu občanského zákoníku de lege lata. Dále rozhodněte, které části občanského zákoníku upravují osobnostní práva a které majetková práva (tj. osobnostní a majetkový status osob).
- B) Uveďte reprezentativní příklady osobnostních práv upravených v občanském zákoníku. Čím se tato práva vyznačují z pohledu převoditelnosti a promlčení?
- C) Uveďte alespoň základní majetková práva, která upravuje občanský zákoník. Co je pro majetková práva typické z pohledu promlčení a převoditelnosti?

Úkol 3.4 – Základní hodnoty a zásady (principy) soukromého práva I

Hodnoty jsou základním východiskem právní úpravy – představují to, k čemu právo směřuje a co chrání. Základními hodnotami jsou zejména svoboda, spravedlnost, rovnost či právní jistota. Právní principy/zásady jsou pravidla, která tvoří základ určitého právního institutu, zákona, právního odvětví nebo právního řádu.

- A) Na jakých zásadách spočívá soukromé právo? Uveďte přehled základních zásad. Které zásady jsou zákonem upraveny explicitně a které nemají explicitní zákonné zakotvení?
- B) Jakým způsobem chápete základní význam, postavení a účel zásad v soukromém právu? Speciální pozornost věnujte zásadní roli, kterou plní zásady při interpretaci a aplikaci soukromoprávních předpisů (zejména s ohledem na ustanovení § 3 odst. 1 a § 10 odst. 2 občanského zákoníku).
- C) Zamyslete se, jakým způsobem lze rozlišit kogentní a dispozitivní ustanovení občanského zákoníku. Zaměřte se speciálně na úpravu právního postavení osob. Při řešení vycházejte z ustanovení § 1 odst. 2 občanského zákoníku, které je základním východiskem pro odlišení dispozitivní a kogentnosti.
- D) S pomocí právního informačního systému ASPI rozhodněte, zda jsou následující ustanovení občanského zákoníku (OZ) dispozitivní či nikoli. Své rozhodnutí zdůvodněte.

Ustanovení OZ	Dispozitivní - ANO/NE	Zdůvodnění
§ 630 odst. 2		
§ 1753		
§ 1801		
§ 978		
§ 2056		
§ 2088		
§ 2235 odst. 1		
§ 2239		
§ 3074 odst. 1		

- E) Jednou ze základních zásad soukromého práva je zásada „vše je dovoleno, co není zakázáno“. Uveďte konkrétní situaci, z níž lze dovodit nedovolené jednání, pokud bude uplatněna tato zásada.

Pokud vás problematika zásad soukromého práva dosud neodradila, můžete se dobrovolně seznámit s dalšími případy uplatnění této zásady v následujících judikátech a zamyslet se, co je možné z nich dovodit:

- nález Ústavního soudu, sp. zn. Pl. ÚS 6/02, o ústavnosti zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a o postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů;
- rozsudek Krajského soudu v Ostravě, pobočky v Olomouci, ze dne 24. 1. 2017, sp. zn. 65 A 52/2014-44, pre-judikatura: č. 1607/2008 Sb. NSS; usnesení Ústavního soudu č. 44/2000 Sb. ÚS (sp. zn. I. ÚS 620/2000).

- F) Uveďte, zda je v občanském zákoníku explicitně upravena zásada ochrany „slabšího“ (slabší strany). Koho občanský zákoník považuje za slabší stranu a jak ji konkrétně chrání? Vysvětlete na konkrétním případě. Můžete posoudit kupř. situaci, kdy budete prostřednictvím internetu kupovat pro potřeby studia notebook nebo sjednávat cestovní pojištění pro plánovaný lyžařský zájezd do Itálie.

Úkol 3.5 – Základní hodnoty a zásady (principy) soukromého práva II (pro zvědavé)

A) Autonomie vůle

Autonomii vůle lze obecně vymezit jako oprávnění člověka svobodně projevit svoji vůli a utvářet podle vlastního uvážení právně relevantní poměry.

Doplňte následující tvrzení:

Limitem pro uplatnění této zásady je mj. obecná povinnost jednat _____

K vyřešení úkolu můžete nalézt inspiraci v:

- nález Ústavního soudu ze dne 6. 11. 2007, sp. zn. II. ÚS 3/06 – K nejednoznačným ujednáním v kupní smlouvě nebo
- usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. 30 Cdo 5261/2014 – Autonomie vůle a smluvní volnost.

B) Poctivost

Uveďte, jakým způsobem lze interpretovat princip poctivosti. Posuďte, jak se princip poctivosti uplatňuje ve smluvních závazcích a v soudním rozhodování.

K vyřešení úkolu můžete využít argumentaci z následujících judikátů:

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. ledna 2019, sp. zn. KSPH 61 INS XY 29 – NSČR 41/2017 – Nepoctivý záměr dlužníka při oddlužení.

Poznámka: Všímněte si právní věty: *Souhrnné hodnocení jednotlivých „nedbalostí“ dlužníka může založit (i ve spojení s dalším chováním dlužníka v průběhu insolvenčního řízení) „důvodný předpoklad“ insolvenčního soudu, že oddlužením je sledován nepoctivý „záměr“.*

- Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. listopadu 2018, sp. zn. I. ÚS 3210/18-1 – Pokuta – smluvní; neplatnost; smlouva.

Poznámka: Při rozhodování použil Ústavní soud základní zásady OZ, a to princip poctivosti a spravedlnosti. Dospěl k závěru, že ujednání v dodatku smlouvy o účetnictví se těmito zásadám přičí, viz „Odůvodnění“ bod 7.

C) Smluvní volnost

Doplňte následující tvrzení:

Nový OZ obecně posílil volnost stran při sjednávání smluv. Smluvní svoboda má různé aspekty. Jde zejména o svobodu/volnost _____

D) Právní jistota

Interpretujte zásadu právní jistoty.

K vyřešení úkolu můžete využít argumentaci z následujících judikátů:

- Nález Ústavního soudu ze dne 10. srpna 2017, sp. zn. I. ÚS 615/17-1 – K právu na spravedlivý proces. K principům autonomie vůle a ochrany slabší smluvní strany v pracovněprávních vztazích.
- Rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze dne 31. ledna 2019, sp. zn. 29 Af 45/2017-49 – Poplatky.

E) Zákaz rozporu s dobrými mravy

Uveďte, jak lze interpretovat zásadu zákazu výkonu práva v rozporu s dobrými mravy.

K vyřešení úkolu můžete využít argumentaci z následujících judikátů:

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. října 2017, sp. zn. 28 Cdo 3259/2017 – Bezdůvodné obohacení a užívání společné věci některého ze spoluvlastníků.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. prosince 2018, sp. zn. 28 Cdo 3681/2018 – Výklad právních jednání (o. z.) a dobré mravy.

F) Zákaz zneužití práva

Uveďte důsledky porušení zásady zákazu zneužití práva.

Odpověď Vám může usnadnit argumentace a závěry vyplývající z následující judikatury:

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. března 2016, sp. zn. 22 Cdo 930/2016 – Ochrana vlastnického práva a zákaz zjevného zneužití práva.
- Nález Ústavního soudu ze dne 22. září 2009, sp. zn. I. ÚS 49/08 – K posuzování přiměřenosti doby pro přijetí návrhu smlouvy.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. srpna 2018, sp. zn. 29 Cdo 4095/2015 – Soudní ochrana vlastnického práva.

G) Smlouvy se mají plnit (pacta sunt servanda)

Uveďte, jak je při rozhodování v rámci závazkových vztahů uplatňována zásada, že se smlouvy mají plnit (pacta sunt servanda).

Vodítkem k odpovědi na otázku mohou být kupř. tato rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR:

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. května 2017, sp. zn. 26 Cdo 5408/2016 – Nájem.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. ledna 2015, sp. zn. 26 Cdo 5261/2014 – Autonomie vůle a smluvní volnost.

H) Právo slouží bdělým (*vigilantibus iura scripta sunt*)

Interpretujte uplatnění zásady „právo slouží bdělým (*vigilantibus iura scripta sunt*)“ při řešení otázky lichvy. S využitím právního informačního systému ASPI vyhledejte soukromoprávní úpravu lichvy.

Poznámka: *Posouzení lichvy z pohledu trestněprávní odpovědnosti a dodržení zásady „právo slouží bdělým“ se věnuje Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení ze dne 11. dubna 2012, sp. zn. 3 Tdo 225/2012 – Lichva.*

I) Nikomu neškodit (*neminem laedere*)

Vysvětlíte, jak se v případě řešeném v usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. října 2006, sp. zn. 25 Cdo 1369/2006, čelí tomu, aby subjektivní právo bylo vykonáno za účelem, který zákon nebo smlouva vůbec nepředpokládá.

J) Prevence

Pokuste se interpretovat zásadu prevence.

K vyřešení úkolu můžete využít následující judikát:

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. března 2013, sp. zn. 30 Cdo 1585/2012 – Neoprávněná nahrávka při obchodním jednání a její šíření.

K) Legitimní očekávání

Kdo je subjektem a co je předmětem a funkcí legitimního očekávání? Ve kterých případech se uplatňuje tento princip? Posuďte, jak se k této otázce staví vybraná judikatura:

- Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 14. prosince 2017, sp. zn. 2 Azs 237/2017-20 – Pobyť cizinců.

Právní věta: „...prokazování totožnosti padělaným či pozměněným dokladem ... je signálem, že cizinec je připraven závažně porušovat pravidla ČR regulující pobyt cizinců...“

- Nález Ústavního soudu ze dne 19. července 2016, sp. zn. IV. ÚS 405/16-2 – K významu dobré víry při nabytí nemovitosti zapsané v katastru nemovitostí od nevlastníka.

Právní věta: „Obecné soudy poruší právo na ochranu majetku a na spravedlivý proces podle č. 36 odst. 1 ve spojení s čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, neposoudí-li otázku střetu práva vlastnického a práva na ochranu dobré víry nabyvatelů nemovitosti a odmítnou-li mu v odůvodněných případech poskytnout ochranu, jak to vyžaduje ustálený právní názor Ústavního soudu. Takový postup je v rozporu s čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky a v právním státě je nepřijatelný.“

Úkol 3.6 - Průměrně rozumný člověk, odbornost, přiměřenost (korektivy při aplikaci práva)

Kromě zásad soukromého práva se při aplikaci práva berou v úvahu i další korektivy: **rozumnost, přiměřenost a odbornost**. Občanský zákoník se velmi často obrací k průměrně rozumnému člověku. Předpokládá se, že každá svéprávná osoba má rozum průměrného člověka i schopnost užívat jej s běžnou péčí a opatrností.

- A) Jaký je průměrně rozumný člověk v souladu s úpravou v § 4 občanského zákoníku?
- B) Jaké je použití právního institutu průměrně rozumného člověka? Uveďte příklad (např. jak budete jako smluvní strana posuzován/a při koupi lyží nebo v případě koupě notebooku).
- C) Jakým způsobem bude (může) vaše „odbornost“ (dle § 5 občanského zákoníku) získaná úspěšným absolvováním studia na Masarykově univerzitě (Ekonomicko-správní fakultě) ovlivňovat vaše soukromoprávní jednání? Srovnajte s průměrně rozumným člověkem.

Úkol 3.7 - Uplatňování soukromých subjektivních práv

Subjektivní právo představuje konkrétní oprávnění vycházející z objektivního práva, které lze prosadit pomocí státního donucení. Subjektivní právo má tři roviny: (i) možnost chovat se objektivním právem nezakázaným způsobem; (ii) možnost požadovat odpovídající chování od jiného; (iii) možnost požadovat ochranu práva (příp. možnost využít svépomoci).

- A) Uveďte příklady soukromých subjektivních práv.
- B) Vysvětlete rozdíl mezi absolutním a relativním subjektivním právem a uveďte práva, která jsou řazena k absolutnímu a k relativnímu subjektivnímu právu. Jmenujte konkrétní absolutní a relativní subjektivní práva, která mohou být spojena s „věcí“.
- C) Jaké základní prostředky nabízí právní řád České republiky k ochraně subjektivních práv?
- D) Objasněte pojem svépomoc. Za jakých předpokladů je možné použít svépomoc k ochraně soukromých práv? Uveďte příklad užití svépomoci v situaci, kdy chráníte svůj majetek (byt, dům, notebook aj.), život či zdraví.

II. PRÁVNÍ SKUTEČNOSTI

Právní skutečnost je okolnost, se kterou právní norma spojuje vznik, změnu nebo zánik práv a povinností. Právní skutečnosti lze členit na právní skutečnosti:

- **závislé na lidské vůli - subjektivní** (právní jednání, resp. protiprávní jednání);
- **nezávislé na lidské vůli - objektivní** (právní události [kupř. běh času, narození, smrt], protiprávní stavy).

Úkol 3.8 - Právní jednání

Právní jednání vyvolává právní následky, které jsou v něm vyjádřeny, jakož i právní následky plynoucí ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran. Právně lze jednat konáním nebo opomenutím; může se tak stát výslovně nebo jiným způsobem nevzbuzujícím pochybnost o tom, co jednájící osoba chtěla projevit.

- A) Vyjmenujte náležitosti právního jednání a blíže je charakterizujte. Zaměřte se na náležitosti vůle a náležitosti projevu vůle. Jakým způsobem může být projev vůle učiněn? Uveďte příklady.
- B) S využitím právního informačního systému ASPI objasněte, jakým způsobem upravuje občanský zákoník formu právního jednání. V čem spočívá zásada bezformálnosti? Jaké funkce forma právního jednání plní? Jak pohlíží občanský zákoník na právní jednání učiněné digitálně (elektronicky)?
- C) Objasněte rozdíl mezi soukromou a veřejnou listinou.
- D) Diskutujte možné výklady níže uvedeného právního jednání. Zaměřte se na podtržené slovo „složil“. Co může pan Nešikovný po hobbymarketu požadovat? K argumentaci využijte ustanovení §§ 555–558 občanského zákoníku, případně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2017, sp. zn. 21 Cdo 5281/2016.

Pan Nešikovný se rozhodl, že potřebuje novou dlažbu. Z tohoto důvodu si objednal v hobbymarketu zámkovou dlažbu i s dopravou. V kupní smlouvě, kterou vypracoval hobbymarket, je uvedeno: „Zámková dlažba bude složena na adrese Lipová 40, Brno-Pisárky.“ Řidič dovezl zámkovou dlažbu panu Nešikovnému na jeho adresu a složil ji před vchodem.

- E) Občanský zákoník zakotvuje v ustanovení § 7 v návaznosti na § 6 vyvratitelnou právní domněnku, že ten, kdo jednal v právním styku určitým způsobem, jednal poctivě a v dobré víře. Jak rozumíte konceptu dobré víře? Vysvětlíte, co se rozumí tím, že se jedná o vyvratitelnou právní domněnku.

Právům nabytým v dobré víře je poskytována právní ochrana. Prostudujte si níže uvedené rozhodnutí soudů a objasněte, jak pohlíží soudy na dobrou víru:

- nález Ústavního soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. II. ÚS 165/11;
- nález Ústavního soudu ze dne 2. 10. 2012, sp. zn. I. ÚS 3314/11-1;
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 2. 2012, sp. zn. 28 Cdo 3342/2011;
- rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 2. 2016, sp. zn. 101 VSPH 781/2015.

Na základě výše uvedených rozhodnutí soudů a s ohledem na ustanovení § 984 občanského zákoníku posuďte, zda je možné nabýt vlastnické právo v dobré víře od osoby, která není oprávněným vlastníkem. Argumentujte.

- F) Vysvětlíte, co to je společenská služba, a uveďte její příklady. Posuďte, zda je společenská služba právním jednáním. K zodpovězení tohoto podúkolů využijte § 2055 odst. 2 občanského zákoníku a nález Ústavního soudu ze dne 12. 7. 2011, sp. zn. II. ÚS 231/10-1.

Úkol 3.9 - Následky vad právních jednání

V závislosti na tom, jakou vadou právní jednání trpí, může být považováno za **zdánlivé, absolutně či relativně neplatné** nebo **relativně neúčinné**.

- A) Charakterizujte zdánlivé, neplatné a relativně neúčinné právní jednání. Rozlište absolutní a relativní neplatnost právního jednání. Uveďte také právní následek vad právního jednání.
- B) S využitím právního informačního systému ASPI vyhledejte v občanském zákoníku příklady ustanovení, která upravují situace, kdy právní jednání obsahuje vadu.
- C) Rozhodněte, zda je možné zhojit nedostatky/vady zdánlivého právního jednání. Svou odpověď zdůvodněte.

Úkol 3.10 - Čas jako objektivní právní skutečnost I: Počítání času

Občanský zákoník upravuje význam a počítání času v ustanoveních §§ 601–608. Pro počítání času má význam rozlišování mezi dobou a lhůtou.

- A) Vysvětlíte rozdíl mezi lhůtou a dobou.
- B) Rozhodněte, zda jsou následující časové úseky lhůtou, či dobou ve smyslu občanského zákoníku.

Časový úsek	Lhůta/doba
časový úsek k podání žaloby na soud	
časový úsek pro trvání záruky	
časový úsek pro výpověď a skončení pracovního poměru	
časový úsek pro promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení	
časový úsek pro plnění smluvního závazku	
časový úsek pro odstoupení od smlouvy při nákupu přes internet	
časový úsek trvání nájmu sjednaného na 1 rok	

- C) Uveďte pravidla pro počítání času stanovená v občanském zákoníku a určete konec lhůty/doby v následujících situacích:
- věřitel se s dlužníkem 1. března dohodl, že mu dlužník splatí jistinu společně s naběhlým úrokem do konce měsíce;
 - pronajímatel si s nájemcem sjednal 8. května nájemní smlouvu na dobu určitou v délce 2 roky;
 - slečna Krásná přemýšlí, do kdy může odstoupit od kupní smlouvy v případě nákupu v internetovém obchodě, pokud si zboží objednala dne 20. října a převzala jej 22. října;
 - pan Ochotný vypůjčil svému sousedovi v úterý zahradní sekačku na jeden týden.

Úkol 3.11 – Čas jako objektivní právní skutečnost II: Promlčení a prekluze

Nebylo-li právo vykonáno v promlčecí lhůtě, promlčí se a dlužník není povinen plnit. Plnil-li však dlužník po uplynutí promlčecí lhůty, nemůže požadovat vrácení toho, co plnil.

Nebylo-li právo vykonáno ve stanovené lhůtě, zanikne (prekluduje) jen v případech stanovených zákonem výslovně. K zániku práva soud přihlédne, i když to dlužník nenamítne.

- A) Vysvětlete rozdíl mezi promlčením a prekluzí. Uveďte příklady situací uvedených v občanském zákoníku, kdy se právo promlčuje a kdy právo prekluduje. Jaká je obecná délka subjektivní a objektivní promlčecí lhůty? Vysvětlete, jaké následky má námitka promlčení vznesená u soudu.
- B) S využitím právního informačního systému ASPI (zejména ustanovení §§ 629–644 občanského zákoníku) posuďte, kdy dojde k promlčení v následujících případech:
- *Dne 15. listopadu 2020 poškodili neznámí výtržníci svými graffiti novou fasádu bytového domu. Za odstranění graffiti zaplatil majitel bytového domu 25 000 Kč. Později, dne 1. prosince 2020, se majitel dozvěděl identitu prvního výtržníka a dne 5. prosince 2020 pak i identitu druhého výtržníka. Majitel přemýšlí, kdy dojde k promlčení jeho práva na náhradu škody.*
 - *Obchodní společnost má na základě realizovaného plnění pohledávku za dlužníkem. Pohledávka se stala splatnou dne 16. 9. 2020. Nicméně dlužník pohledávku neuhradil a dne 10. 9. 2023 zemřel. Veškerý jeho majetek a dluhy nabyt jediný jeho dědic, což potvrdil soud ve svém rozhodnutí, které nabylo právní moci 11. 11. 2023.*
- C) Posuďte, zda má dlužník, pan Popleta právo na vrácení plnění, které zaplatil omylem svému věřiteli, i když již došlo k promlčení pohledávky a pan Popleta v minulosti vznesl v rámci soudního řízení námitku promlčení a soud tuto námitku připustil.
- D) S prekluzí se lze setkat nejen v soukromém právu, nýbrž také v právu veřejném. V daňovém právu je kupř. obecná prekluzivní lhůta pro placení daně 6 let, přičemž počíná běžet dnem splatnosti daně (viz § 160 daňového řádu). Posuďte situaci, kdy daňový subjekt zaplatil správci daně dlužnou daň po 8 letech po její splatnosti. Má správce daně právo na úhradu dlužné daně? Může daňový poplatník požadovat vrácení zaplacené dlužné daně?

Úkol 3.12 – Právní odpovědnost I: Obecné vymezení

Právní odpovědnost je možné vymezit jako uplatnění nepříznivých právních následků stanovených právní normou vůči tomu, kdo porušil právní povinnost.

- A) Zamyslete se nad smyslem právní odpovědnosti a uveďte její 4 hlavní funkce. Vyjmenujte a blíže charakterizujte předpoklady (prvky) právní odpovědnosti.
- B) V závislosti na existenci předpokladu (prvku) zavinění (subjektivní stránky) se rozlišuje subjektivní a objektivní odpovědnost. Blíže objasněte tyto dva druhy odpovědnosti a uveďte jejich příklady. Je možné se nějakým způsobem „zbavit“ subjektivní, resp. objektivní odpovědnosti? Vysvětlete pojmy exkulpace a liberace.
- C) Vyjmenujte a blíže popište okolnosti vylučující odpovědnost.
- D) Uveďte druhy právní odpovědnosti v závislosti na právních odvětvích.

Úkol 3.13 – Právní odpovědnost II: Občanskoprávní odpovědnost za škodu

Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného.

Škoda dle občanského zákoníku může vzniknout pouze na věcech, které jsou schopny být předmětem vlastnictví (např. může vzniknout na pozemcích, budovách, lese, ale nikoli na volně žijících živočiších).

K řešení následujících podúkolů si prostudujte hlavu III části čtvrté občanského zákoníku, zejména ustanovení §§ 2909–2914.

- A) Posuďte a zdůvodněte občanskoprávní subjektivní odpovědnost za jednání osob v následujících situacích:
- *Pan Nešika z nedbalosti rozbije sklo na okně sousedního domu při manipulaci s žebříkem při opravě střechy vlastního domu.*
 - *Teenager Patrik, 16 let, má zájem o koupi chytrého telefonu za odměnu, kterou získal za prázdninovou brigádu. Ve specializovaném obchodě s elektronikou mu při prohlídce vystavených modelů chytrých mobilů jeden z nich upadl na podlahu, což mělo za následek rozbití displeje.*
- B) Posuďte a zdůvodněte občanskoprávní objektivní odpovědnost v níže uvedené situaci. Kdo a jak bude odpovědný za škodu vzniklou ztrátou věcí?
- *Student František Potměšil navštívil Pivovar Starobrno na Mendlově náměstí v Brně. Na věšák, který byl umístěn pro hosty v rohu místnosti, si odložil bundu a čepici. Po dvou hodinách se František rozhodl odejít. Na věšáku však nebyla ani jeho čepice, ani bunda. I když jeho rozpoznávací schopnosti již nebyly stoprocentní, tuto skutečnost ohlásil číšníkovi. Ten se přesvědčil, že uvedené věci Františka tam již nejsou.*

Úkol 3.14 – Právní odpovědnost III: Odpovědnost za škodu (pro zvědavé)

Posuďte a zdůvodněte občanskoprávní subjektivní odpovědnost za jednání osob v níže uvedených situacích. Uveďte, kdo odpovídá za škodu (dítě x maminka), kdo má povinnost nahradit škodu a o jakou odpovědnost půjde (subjektivní nebo objektivní).

- *Dvouleté dítě, které veze maminka v nákupním vozíku při nákupu v samoobsluze, shodí z regálu díky své zvědavosti a neobratnosti láhev s alkoholem (v ceně 900 Kč). Láhev se při pádu rozbije a obsah vyteče na podlahu.*
- *Honzík, 14 let, způsobí při jízdě na kole havárii. Při jízdě v koloně si nevšimne, že auto, které jede před ním, zabrzdilo před přechodem. V důsledku této Honzíkovy nepozornosti vznikla škoda na autě – zadní část auta byla promáčknutá, zadní sklo se od kola poškrábalo a významně se zdemolovalo kolo. Výše škody na autě byla stanovena na 30 000 Kč a škoda na jízdním kole 5 500 Kč. Chlapec vyvázl z této nehody bez úrazu.*

III. VĚCI V PRÁVNÍM SMYSLU

Úkol 3.15 - Věc v právním smyslu, majetek a jmění

Věcí v právním smyslu je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.

- A) Uveďte a blíže vysvětlete čtyři pojmové znaky (vlastnosti) věcí v právním smyslu. Co není věcí v právním smyslu? Jmenujte příklady.
- B) Vyhledejte v občanském zákoníku právní vymezení pojmů majetek osoby a jmění osoby.

Úkol 3.16 - Rozdělení věcí

Občanský zákoník rozděluje věci v právním smyslu na: věci hmotné a nehmotné; ovladatelné přírodní síly; věci nemovité a movité; věci zastupitelné a nezastupitelné; věci zužitelné a nezužitelné; věci hromadné.

- A) S využitím příslušných ustanovení občanského zákoníku blíže charakterizujte výše uvedené kategorie věcí v právním smyslu. Ke každé kategorii věcí uveďte příklady. U nemovitých věcí uveďte jejich příklady přímo vyjmenované v občanském zákoníku.
- B) Zařaďte níže uvedené věci v právním smyslu do příslušných kategorií dle rozdělení věcí v občanském zákoníku (uveďte všechny relevantní kategorie).

Věc v právním smyslu	Kategorie (klasifikace věcí)
Laserová tiskárna	
Kniha Harryho Pottera vlastnoručně podepsaná J. K. Rowlingovou	
Prefabrikovaná dřevěná skříň	
Písek/štěrk/cement	
Vyrobená elektrická energie	
Dovozní licence na zemědělské produkty	
Bankovky vydané Českou národní bankou	
Motorová nafta	
Blesk při bouři	
Kryptoměna Litecoin	
Zahradní trpaslík	

- C) Diskutujte, zda je internet hmotnou/nehmotnou věcí v právním smyslu.

Úkol 3.17 – Součást věci a příslušenství věci

Součást věci je vše, co k ní podle její povahy náleží a co nemůže být od věci odděleno, aniž se tím věc znehodnotí. Příslušenství věci je vedlejší věc vlastníka u věci hlavní, je-li účelem vedlejší věci, aby se jí trvale užívalo společně s hlavní věcí v rámci jejich hospodářského určení. Byla-li vedlejší věc od hlavní věci přechodně odloučena, nepřestává být příslušenstvím.

- A) Vysvětlete, v čem spočívá rozdíl mezi součástí věci a jejím příslušenstvím. Uveďte příklady součástí a příslušenství věci.
- B) Objasněte právní zásadu superficies solo cedit (povrch ustupuje půdě) a rozhodněte, zda jsou součástí pozemku také liniové stavby (kupř. dálnice, elektrická vedení, kanalizace), metro či dočasné stavby.
- C) Jednou z nemovitých věcí je také právo stavby upravené v §§ 1240–1256 občanského zákoníku. Charakterizujte tento institut a zamyslete se nad jeho významem ve vztahu k zásadě superficies solo cedit.

Úkol 3.18 – Systematika věcných práv v občanském zákoníku

S využitím právního informačního systému ASPI popište systematiku věcných práv uvedenou v občanském zákoníku.

Ve stručnosti uveďte podstatu jednotlivých věcných práv k cizím věcem.

Úkol 3.19 – Vlastnictví a vlastnické právo

Vše, co někomu patří, všechny jeho věci hmotné i nehmotné, je jeho vlastnictvím. Vlastnictví označuje předmět vlastnického práva.

Vlastník má právo se svým vlastnictvím v mezích právního řádu libovolně nakládat a jiné osoby z toho vyloučit. Vlastníku se zakazuje nad míru přiměřenou poměrům závažně rušit práva jiných osob, jakož i vykonávat takové činy, jejichž hlavním účelem je jiné osoby obtěžovat nebo poškodit.

- A) Uveďte, co je obsahem vlastnického práva, tj. jakým způsobem může vlastník s věcí nakládat. Je vlastník při výkonu vlastnického práva něčím limitován? Vysvětlete pojem zcizení majetku.
- B) Jakým způsobem je chráněno právo vlastnit majetek v Listině základních práv a svobod? Zaměřte se především na čl. 11 odst. 1–5 Listiny základních práv a svobod.
- C) Vyjmenujte způsoby nabývání vlastnictví. Uveďte konkrétní případy jednotlivých způsobů vzniku vlastnictví.
- D) Posuďte, zda český právní řád umožňuje zásah do vlastnického práva – jeho omezení či odnětí (vyvlastnění). Vyhledejte konkrétní právní předpis/y upravující tuto problematiku. Jaké podmínky musejí být splněny, aby mohlo dojít k omezení či odnětí vlastnického práva?

Úkol 3.20 – Držba a vydržení

Vysvětlete, co je držba a komu svědčí. Občanský zákoník v § 994 uvádí vyvratitelnou právní domněnku, že držba je řádná, poctivá a pravá. Objasněte význam těchto tří charakteristik držby.

Uveďte, co je vydržení a podmínky k vydržení věci (rozlišete řádné a mimořádné vydržení).

Úkol 3.21 - Katastr nemovitostí

Katastr nemovitostí je veřejným seznamem, který obsahuje soubor údajů o nemovitých věcech zahrnující jejich soupis, popis, jejich geometrické a polohové určení a zápis práv k těmto nemovitým věcem.

Katastr je zdrojem informací, které slouží k ochraně práv k nemovitostem, pro účely daní, poplatků a jiných obdobných peněžitých plnění, k ochraně životního prostředí, k ochraně nerostného bohatství, k ochraně zájmů státní památkové péče, pro rozvoj území, k oceňování nemovitostí, pro účely vědecké, hospodářské a statistické.

- A) V právním informačním systému ASPI vyhledejte právní předpis upravující katastr nemovitostí a uveďte, co je předmětem evidence katastru nemovitostí.
- B) Vysvětlete princip materiální a formální publicity katastru nemovitostí.
- C) Objasněte, co je „LV“ a jeho obsah. Kde je možné LV získat? Je vydání LV zpoplatněno?

Úkol 3.22 - Vyhledávání v katastru nemovitostí (www.cuzk.cz)

Vyhledejte budovu Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity a doplňte tabulku:

Parcelní číslo:	
Vlastník:	
Druh pozemku:	
Výměra:	
Typ stavby:	
Způsob ochrany nemovitosti:	
Jiné zápisy:	

Dále vyhledejte uvedené údaje o pozemku s parcelním číslem 3219/1 v katastrálním území Brno-Bystrc:

Vlastník:	
Výměra:	
Číslo LV, na kterém je parcela evidována:	
Druh pozemku:	
Omezení vlastnického práva:	
Způsob ochrany pozemku:	
Bonitovaná půdně ekologická jednotka:	

U pozemku s parcelním číslem 3219/1 také zjistěte, zda je jeho vlastník současně vlastníkem některého dalšího sousedícího pozemku. Pokud ano, uveďte parcelní číslo a druh pozemku.

Úkol 3.23 - Pacht a nájem (pro zvědavé)

Vyhledejte v občanském zákoníku právní vymezení nájmu a pachtu. Uveďte, v čem spočívá rozdíl mezi těmito dvěma instituty.

IV. OSOBY V PRÁVNÍM SMYSLU

Osoba je **fyzická**, nebo **právnícká**.

Úkol 3.24 - Fyzické osoby, jejich právní osobnost a svéprávnost

Každý člověk má vrozená, již samotným rozumem a citem poznatelná přirozená práva, a tudíž se považuje za osobu. Přirozená práva spojená s osobností člověka nelze zcizit a nelze se jich vzdát.

A) Uveďte právní předpis, v němž je obsažena definice fyzických osob. Posuďte, zda mohou existovat lidé, kteří nejsou osobami.

B) Uveďte, jak vzniká a zaniká fyzická osoba.

Vyhledejte, jakým způsobem řeší občanský zákoník prokazování smrti člověka (tj. vysvětlete důkaz smrti a domněnku smrti). Kdo prohlašuje v jednotlivých případech smrt? Existuje právní definice smrti? Pokuste se vymyslet příklady situací, kdy se aplikuje důkaz smrti a domněnka smrti.

Jak se postupuje, pokud se prohlášený za mrtvého vrátí? Co se stane s jeho majetkem? Co se stane s manželstvím?

C) Vysvětlete pojmy právní osobnost a svéprávnost fyzické osoby a rozdíl mezi nimi. Kdy se stává fyzická osoba plně svéprávnou? Jakou roli hraje věk, resp. zletilost u fyzických osob ve vztahu k právní osobnosti a svéprávnosti?

Lze fyzickou osobu zbavit svéprávnosti? Pokud ne, existuje možnost omezit svéprávnost fyzické osoby? Jakým způsobem je možné poznat, že fyzické osobě byla omezena svéprávnost?

Vyhledejte v občanském zákoníku další instituty, které je možné využít v situaci, kdy fyzická osoba není schopna právně jednat (např. z důvodu zdravotního postižení). Vysvětlete podstatu těchto právních institutů.

Úkol 3.25 - Právnícké osoby

Právnícká osoba je organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná. Právnícká osoba může bez zřetele na předmět své činnosti mít práva a povinnosti, které se slučují s její právní povahou.

Společnými pojmovými znaky právníckých osob jsou: **právní osobnost, účel, majetková samostatnost** (a **samostatná majetková odpovědnost**) a **existence minimální organizační struktury**.

A) Uveďte právní předpis, v němž je obsažena definice právníckých osob. Uveďte příklady právníckých osob. K dosažení jakých cílů (za jakým účelem) mohou být právnícké osoby ustaveny?

B) S využitím právního informačního systému ASPI uveďte údaje nezbytné pro identifikaci právnícké osoby.

- C) Na časové ose znázorněte „životní cyklus“ právnické osoby. Blíže popište jednotlivé mezníky – ustavení (založení), vznik, zrušení a zánik. Kdy nabývá a pozbývá právnická osoba svou právní osobnost? Kdy se stává svéprávnou?
- D) Zamyslete se nad tím, jak lze rozlišit právnickou a fyzickou osobu. Může se právnická osoba dopustit přestupku nebo trestného činu?

Úkol 3.26 – Jednání za právnickou osobu (zastupování právnické osoby)

- A) Uveďte a zdůvodněte, jakým způsobem jedná právnická osoba. Může právnická osoba dle současné právní úpravy jednat sama, nebo musí být zastoupena?
- B) S využitím informačního systému ASPI vyhledejte v občanském zákoníku možné formy zastoupení právnické osoby. Blíže se zaměřte na problematiku statutárního orgánu a prokury. Stanovuje zákon osobě jednající za právnickou osobu povinnosti (požadavky), které musí při tomto jednání plnit?
- C) Blíže charakterizujte plnou moc a její typy.
- D) Mohou za právnickou osobu jednat také její zaměstnanci?

Posuďte, jak bude pohlíženo na právní jednání zaměstnance právnické osoby v pracovní pozici „dělník“, který uzavřel se svým známým, jednatelem obchodní společnosti XYZ, jménem právnické osoby kupní smlouvu na nákup stroje v hodnotě 2 000 000 Kč, přičemž mu tvrdil, že je z titulu své funkce oprávněn smlouvu uzavřít.

Úkol 3.27 – Kategorizace právnických osob

Právnické osoby je možné rozdělovat na základě různých kritérií, zejména:

- dle právního důvodu jejich vzniku a zaměření jejich činnosti na právnické osoby soukromého a veřejného práva;
- dle účelu na právnické osoby s veřejně a soukromě prospěšným účelem;
- dle charakteristiky faktického základu právnické osoby ve smyslu občanského zákoníku.

- A) Vysvětlíte rozdíl mezi právnickou osobou soukromého práva a právnickou osobou veřejného práva. Jakým způsobem jsou ustavovány? Jmenujte příklady právnických osob soukromého a veřejného práva.
- B) Schematicky znázorněte členění právnických osob podle jejich faktického základu dle občanského zákoníku. Charakterizujte faktický základ korporací, fondací a ústavů.

Úkol 3.28 – Veřejné rejstříky právnických osob

Do veřejného rejstříku se o právnické osobě zapíše alespoň den jejího vzniku, den jejího zrušení s uvedením právního důvodu a den jejího zániku, jakož i její název, adresa sídla a předmět činnosti, jméno a adresa bydliště nebo sídla každého člena statutárního orgánu spolu s uvedením způsobu, jakým tento orgán právnickou osobu zastupuje, a údajů o dni vzniku nebo zániku jejich funkce.

Vyhledejte s využitím ASPI právní předpis upravující veřejné rejstříky právnických osob a do níže uvedené tabulky doplňte název rejstříku, do něhož se uvedené právnické osoby zapisují.

Právní osoba	Název rejstříku
Spolek	
Společenství vlastníků jednotek	
Odborová organizace/organizace zaměstnavatelů	
Nadace a nadační fond	
Ústav	
Příspěvková organizace	

S využitím veřejného rejstříku zjistěte, zda jsou následující subjekty právní osobou. Pokud ano, doplňte do tabulky také jejich právní formu.

Subjekt	Právní osoba - ANO/NE	Právní forma
Lidl Česká republika		
Český zahrádkářský svaz		
Generace Care		
Nadace ČEZ		
Odborový svaz KOVO		
Alza.cz		
Koncern Volkswagen		
ŠKODA AUTO DigiLab		
Podnikatel Jan Novák		
Česká akustická společnost		

Úkol 3.29 - Stát jako osoba v právním smyslu

Vyhledejte v příslušném právním předpise, zda je stát osobou. Zamyslete se, v čem se odlišuje od ostatních právnických osob.

Jaký právní předpis upravuje jednání státu jako právní osoby? Může stát vstupovat do soukromoprávních vztahů?

Poruší-li stát povinnost vyplývající ze soukromoprávního vztahu, je možné domáhat se splnění povinnosti u soudu?

Úkol 3.30 – Základní registry a Portál veřejné správy (pro zvědavé)

Zamyslete se, jaké informace o fyzických osobách jsou pro stát důležité a proč. Uveďte, jakým způsobem stát tyto informace eviduje a chrání.

Vyhledejte, jaké informace obsahuje a k čemu slouží níže uvedené tzv. základní registry ve smyslu zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů:

- **registr obyvatel** (<https://www.szrcr.cz/cs/registr-obyvatel>);
- **registr osob** (<https://www.szrcr.cz/cs/registr-osob>);
- **registr práv a povinností** (<https://www.szrcr.cz/cs/registr-prav-a-povinnosti>);
- **registr územní identifikace** (<https://www.szrcr.cz/cs/registr-uzemni-identifikace-adres-a-nemovitosti>).

Které ze základních registrů evidují údaje o osobách?

Uveďte, k čemu slouží Portál veřejné správy. Jaké má funkce?

4 VYBRANÉ ASPEKTY PODNIKÁNÍ A SPRÁVA CIZÍHO MAJETKU

Téma kapitoly:

- Podnikání. Pojem, význam, právní souvislosti. Podnikání fyzických a právnických osob. Obchodní rejstřík a živnostenský rejstřík. Daňové souvislosti.
- Úvod do problematiky obchodních korporací.
- Správa majetku. Pojem, význam. Soukromý majetek. Veřejný majetek. Formy správy majetku. Registr smluv.

Cíle kapitoly:

- Objasnit specifika podnikání jako jedné z možných hospodářských aktivit.
- Představit základní formy podnikání a vysvětlit, jak umožňují společníkům realizovat jejich práva.
- Seznámit studenty s obchodním a živnostenským rejstříkem s ohledem na jeho registrační funkci a databázi informací dostupných veřejnosti.
- Představit základní předpoklady pro vznik a založení obchodní korporace.
- Objasnit základní právní instituty správy cizího majetku a upozornit na široce diverzifikovanou právní úpravu vztahů, které vznikají tehdy, když se vlastník rozhodne předat správu svého majetku jiné osobě nebo v důsledku jiných okolností, které stanoví zákon (důraz bude kladen na obecnou úpravu správy cizího majetku uvedenou v občanském zákoníku).
- Vysvětlit rizika plynoucí ze správy cizího majetku.
- Objasnit smysl a účel Registru smluv.

Předpokládá se, že ze střední školy studenti již znají:

- vymezení a smysl podnikání a vymezení pojmu podnikatel;
- srovnání zaměstnání a podnikání;
- srovnání zaměstnance a podnikatele;
- druhy podnikání;
- základní povinnosti podnikající fyzické osoby (živnostníka);
- právní formy obchodních společností;

a to v rozsahu učebnic:

- Občanský a společenskovední základ. Brno: Edika, 2019, ISBN 978-80-266-1401-2. Kapitola 5.
- Společenské vědy pro střední školy. 3. díl. Brno: Didaktis, 2014. ISBN 978-80-7358-233-3. Kapitola 4.

K úspěšnému zvládnutí právní úpravy správy cizího majetku je vhodné zopakovat si základní právní instituty *majetek, věc a vlastnictví*, kterým se věnovala kapitola 3.III této publikace.

Pozornost zaměřte na:

- definování podnikatele a podnikání dle občanského zákoníku;
- práva a povinnosti, které vyplývají z pozice podnikatele (spotřebitelské právo, daňové a jiné dopady);
- registraci podnikatelů ve veřejných rejstřících (obchodní a živnostenský rejstřík);
- vyhledávání v obchodním rejstříku a v listinách vložených ve Sbírce listin;
- definování obchodních korporací dle občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích;
- určení základních znaků obchodních společností (zejména kapitálových);
- jednání a vnitřní organizaci obchodních korporací;
- obecnou úpravu správy cizího majetku uvedenou v občanském zákoníku.

Studijní zdroje:

- Přednášky.
- Studijní text předmětu Obchodní právo 1: ŠEDOVÁ, Jindřiška. *Obchodní právo 1. (od 1. 1. 2014) – Korporátní právo*. Dostupné z: <http://pravoef.econ.muni.cz/predmet/obchodni-pravo-1-od-112014-korporatni-pravo>.
- Studijní text předmětu Obchodní právo 1: ŠEDOVÁ, Jindřiška. *Jednání za obchodní korporaci a orgány obchodní korporace*. Dostupné z: <http://pravoef.econ.muni.cz/jednani-za-obchodni-korporaci-a-organy-obchodni-korporace>.
- RONOVSÁ, Kateřina, Eva DOBROVOLNÁ a Petr LAVICKÝ. *Úvod do soukromého práva – obecná část*. 2. vydání. Brno: Česká společnost pro civilní právo procesní, 2018. 88 s. Řada učebních skript. ISBN 978-80-88248-02-6. Kapitola 6.4, str. 40–58.
- ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ a Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 640 s. ISBN 978-80-7478-735-5. Str. 348.
- RONOVSÁ, Kateřina. Volba formy správy rodinného majetku: Na čem záleží? *Bulletin advokacie* [online]. Praha: Česká advokátní komora, 21. 9. 2016. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/volba-formy-spravy-rodinneho-majetku-na-cem-zalezi>.
- VOJTĚCH, Jakub. Svěřenské fondy a podílové fondy: společné znaky ve vztahu k majetkové podstatě a právům oprávněných osob. *Acta Universitatis Carolinae – Iuridica* [online]. 2019(2), s. 103–116. DOI: 10.14712/23366478.2019.19. ISSN 2336-6478.

Pojmy k zapamatování:

Podnikatel, podnikání, podnikatelé podle formy, veřejný rejstřík.

Právnícká osoba, korporace, obchodní korporace, obchodní společnost, družstvo, osobní společnost, veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, kapitálová společnost, společnost s ručením omezeným, akciová společnost, nejvyšší orgán, valná hromada, statutární orgán, jednatel, představenstvo, statutární ředitel, předseda, dozorčí rada, správní rada, základní kapitál, podíl, vklad, aktiva, pasiva, vlastní zdroje, cizí zdroje, majetková samostatnost.

Majetek, soukromý majetek, veřejný majetek, věc, vlastnictví, správce, beneficent, prostá správa, plná správa, svěřenský fond, správa obchodních korporací, správa veřejného majetku, Registr smluv.

I. PODNIKATEL A PODNIKÁNÍ

Úkol 4.1 - Vymezení pojmů podnikatel a podnikání

Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele. Za podnikatele se považuje také osoba zapsaná v obchodním rejstříku a osoba s živnostenským nebo jiným oprávněním k podnikání.

- A) Zamyslete se, proč má význam rozlišovat, zda je určitá hospodářská aktivita považována za podnikání, či nikoli. Vezměte do úvahy vedle soukromoprávních také veřejnoprávní aspekty.
- B) Podrobněji rozveďte definici podnikatele v ustanoveních §§ 420–422 občanského zákoníku. Zaměřte se především na pojmové pojetí podnikatele pro účely ochrany spotřebitele uvedené v § 420 odst. 2 občanského zákoníku a diskutujte smysl právní úpravy uvedené v tomto ustanovení.
- C) Definujte pojem podnikání dle občanského zákoníku. Čím se podnikání odlišuje od jiných forem ekonomických aktivit (kupř. závislé činnosti podle zákoníku práce)? Jaké právní předpisy upravují podmínky pro provozování podnikatelské činnosti?
- D) Uveďte, jakým jiným než živnostenským způsobem je možné vykonávat podnikatelskou činnost.
- E) Do jakých veřejných registrů se zapisují podnikatelé? Jmenujte příklady.

Úkol 4.2 - Rozlišení podnikatele

Rozhodněte, zda jsou nebo mohou být za určitých okolností následující subjekty podnikateli, a své závěry zdůvodněte:

- 1) FC Slavia Praha, z. s., fotbalový klub, poskytuje svým členům občerstvení. Ceny pro členy jsou nastaveny tak, že pokryjí náklady na pořízení zboží.
- 2) Fotbalový klub Tatra Praha, z.s., zajišťuje při svých nedělních utkáních občerstvení pro fanoušky formou stánkového prodeje na komerční bázi. Zisk z této činnosti je použit na podporu hlavní činnosti – klub jím hradí část nákladů na údržbu hřiště.
- 3) Spolek hasičů pořádá jedenkrát ročně soutěž o nejlepšího hasiče, v rámci níž je vybíráno vstupné a je zajištěno občerstvení pro veřejnost formou stánků. Případný výtěžek z akce bude použit na rozvoj hlavní činnosti tohoto spolku.
- 4) Taneční spolek pořádá každý týden taneční hodiny pro veřejnost. Příjem z této činnosti využívá na pokrytí nákladů na zahraniční zájezdy a vystoupení.
- 5) Spolek myslivců prodává vstupenky na myslivecký bál pro veřejnost pořádaný dvakrát ročně. Zisk z prodeje vstupenek a tomboly hodlá použít na opravu krmelců.
- 6) Veřejná vysoká škola provádí rozbory vzorků pro podnikatelské subjekty, přičemž z této činnosti je generován pravidelný zisk. Z tohoto zisku financuje nekomerční výzkum, který provádí v rámci své hlavní činnosti.

- 7) Domov pro seniory Kociánka, příspěvková organizace, vyvíjí mimo hlavní činnost i doplňkové činnosti, jimiž generuje výdělek.
Za jakých podmínek budou mít uvedené doplňkové činnosti povahu podnikání s příslušnými právními důsledky?
- 8) Nadační fond AstroFERT.
- 9) Lukáš Kolár, datum narození: 8. 10. 1987, slíbil provést jako živnostník stavební úpravu domu. Podepsal smlouvu, v níž se zavazuje zajistit uvedené stavební činnosti.
- 10) Dominik Konopásek, datum narození: 28. 9. 1991, identifikační číslo: 88312071, podepsal smlouvu o uspořádání tenisového turnaje. Předložil fakturu k proplacení.
- 11) Koncern AstroFERT, sdružující desítky společností podnikajících v pohostinství.
- 12) Společnost ERUCERIN, a. s., jejímž jediným akcionářem je stát, sjednala smlouvu s nadací Krtek o poskytnutí služeb v celkové ceně 230 tis. Kč.
- 13) Alois Holásek, který vyvíjí výtěžnou činnost jako profesionální umělec „na volné noze“.
- 14) Sociální družstvo SOPRÁN.
- 15) Pavel Odložil, který je advokátem.
- 16) Karel Rychlý, řidič společnosti UBER.
- 17) Karolína Krásná, AVON lady prodávající kosmetiku na oslavě svým známým.

II. OBCHODNÍ KORPORACE

Úkol 4.3 - Vymezení obchodních korporací

Korporaci vytváří jako právnickou osobu společenství osob. Obchodními korporacemi jsou obchodní společnosti a družstva. Zákon o obchodních korporacích rozděluje obchodní společnosti na osobní (tj. **veřejná obchodní společnost** a **komanditní společnost**) a kapitálové (tj. **společnost s ručením omezeným** a **akciová společnost**).

- A) Vyhledejte definici (vymezení) pojmu obchodní korporace v občanském zákoníku a zákoně o obchodních korporacích. Uveďte obecné znaky obchodních korporací a objasněte, zda mají všechny obchodní korporace právní osobnost.
- B) Určete základní znaky kapitálových obchodních korporací (obchodních společností). Které základní informace lze získat o každé kapitálové obchodní společnosti z obchodního rejstříku?
- C) S využitím zákona o obchodních korporacích definujte pojmy základní kapitál, vklad a podíl. Jak spolu tyto pojmy souvisí? Pozornost zaměřte také na funkce základního kapitálu a vkladovou povinnost, včetně následků jejího nesplnění.

S pomocí obchodního rejstříku zjistěte, jak jsou prakticky aplikovány výše uvedené pojmy u obchodních společností uvedených v následující tabulce:

Obchodní společnost	Základní kapitál	Vklad	Podíl
ZEM, a.s.			
Klosová & Ptáček advokáti, s.r.o.			

- D) Vysvětlíte rozdíl mezi podílem, hodnotou podílu a vkladem. V jakých jednotkách jsou tyto „veličiny“ udávány? Co je to vkladové/emisní ážio?
- E) Jaké další informace (kromě základního kapitálu) bude zjišťovat potenciální nový věřitel či investor, pokud zvažuje podílet se na financování společnosti, případně koupit akcie/podíl společnosti?
- F) S využitím Sbírky listin obchodního rejstříku vyhledejte vybrané údaje z účetní závěrky za rok 2019 společnosti Google Czech Republic, s.r.o., IČO: 27604977 (pozn.: uvádějte údaje za běžné účetní období v netto hodnotách):

Údaj	Částka netto (v tis. Kč)
Bilanční suma (aktiva/pasiva celkem)	
Dlouhodobý hmotný majetek	
Pohledávky za státem	
Peněžní prostředky	
Základní kapitál	
Krátkodobé závazky (dluhy) z obchodních vztahů	
Krátkodobé závazky (dluhy) po splatnosti	
Tržby z prodeje výrobků a služeb	
Provozní výsledek hospodaření (EBIT)	
Daň z příjmů (splatná)	
Výsledek hospodaření po zdanění (EBT)	

S využitím přílohy k účetní závěrce rozklíčujte strukturu výnosů společnosti Google Czech Republic, s.r.o. (tj. z jakých činností plynou společnosti výnosy). Svou pozornost zaměřte především na transakce se spřízněnými osobami.

Dále vyhledejte, kdo byl v roce 2019 ovládající osobou společnosti Google Czech Republic, s.r.o. S využitím ASPI vyhledejte právní vymezení ovládané a ovládající osoby.

Úkol 4.4 - Charakteristiky jednotlivých forem obchodních korporací

Sestavte přehled základních údajů o jednotlivých formách obchodních korporací. V přehledu uveďte:

- orgány, které jsou v jednotlivých korporacích zřizovány;
- orgány, které jsou v jednotlivých korporacích zřizovány obligatorně a které fakultativně;
- název statutárních orgánů jednotlivých korporací;
- název kontrolních orgánů jednotlivých korporací (jsou-li zřizovány);
- minimální výši vkladu či základního kapitálu;
- způsob ručení společníků a členů družstev za závazky jednotlivých korporací.

	veřejná obchodní spol.	komanditní společnost	spol. s ručením omezeným	akciová společnost	družstvo
a)					
b)					
c)					
d)					
e)					
f)					

Úkol 4.5 - Obchodní společnosti z pohledu společníků

Vymezte podíly společníků v jednotlivých obchodních společnostech a uveďte, jakým způsobem v nich mohou společníci realizovat svá práva. Dále upřesněte, jaké výhody a nevýhody společníkům nabízí společnost s ručením omezeným ve srovnání s jinými právními formami podnikání.

Veřejná obchodní spol.	
Komanditní společnost	
Spol. s ručením omezeným	
Akciová společnost	
Družstvo	

Úkol 4.6 - Založení a vznik obchodní korporace (pro zvědavé)

Obchodní korporace se **zakládá** společenskou smlouvou. Společenská smlouva, kterou se zakládá kapitálová společnost, vyžaduje formu veřejné listiny. Společenská smlouva, kterou se zakládá družstvo podle tohoto zákona, se uzavírá přijetím ustavující schůzí. Přípouští-li právní předpis, aby společnost založil jediný zakladatel, zakládá se zakladatelskou listinou pořizovanou ve formě veřejné listiny.

Obchodní korporace **vzniká** dnem zápisu do obchodního rejstříku.

Pro zvládnutí tohoto úkolu si projděte právní úpravu týkající se zakládání a vzniku obchodní korporace, zakladatelského jednání, stanov, orgánů společnosti, jednání za obchodní korporaci před jejím založením.

Svou pozornost dále zaměřte zejména na:

- základní kapitál, vklad, podíl;
- ručení společníků za závazky společnosti;
- povinně vytvářené orgány společnosti;
- rezervní fond (k čemu slouží a ve kterých typech společností je povinně vytvářen);
- rozhodování o zisku (kdo ve společnosti rozhoduje o tom, jak se naloží se ziskem).

Po nastudování výše uvedeného se pokuste navrhnout řešení pro následující situaci:

Tři kamarádi A, B a C se rozhodli společně podnikat a založit „Centrum zdravého životního stylu“ – fitness centrum, které se bude mimo jiné věnovat také prodeji produktů zdravé výživy a wellness službám.

Výchozí představy a podmínky jsou následující:

- Finanční zdroje: A vloží do podnikání 30 tis. Kč, B 250 tis. Kč a C 70 tis. Kč.
- Odborné předpoklady: A je budoucí lékař, B je absolventem Ekonomicko-správní fakulty MU a C je studentem Fakulty sportovních studií MU.
- Představa o míře angažování v rámci podnikání: A se hodlá věnovat lékařské praxi v nemocnici a zakládané fitness centrum vnímá jako koníčka a přilepšení ke mzdě lékaře, B se nebrání věnovat určitý čas ekonomickým a organizačním záležitostem souvisejícím s fungováním fitness centra a C vidí v podnikání šanci pro zajištění základních existenčních potřeb.
- A má k dispozici prostory pro podnikání, které může poskytnout pro zřízení fitness centra. Vlastní velký rodinný dům, jehož první patro není v současné době obýváno.
- A, B a C se shodli na tom, že finanční prostředky pro vybavení fitness centra bude nutné zajistit formou bankovního úvěru.
- A navrhuje rozšířit předmět podnikání i o poradenství zaměřené na zdravý životní styl.
- C dal na zvážení, zda by bylo možné pověřit funkcí jednatele jeho manželku, která za půl roku ukončí Ekonomicko-správní fakultu MU.

Úkoly a otázky:

Na základě uvedených výchozích představ a podmínek navrhnete koncepci podnikání a konkretizujete, zejména:

- a) Jakou právní formu podnikání doporučíte?
- b) Bylo by vhodné podnikat jako fyzická osoba (osoba samostatně výdělečně činná)? Jmenujte výhody a nevýhody.
- c) Které okolnosti svědčí pro volbu podnikání formou založení obchodní společnosti? Proč byste se přiklonili k volbě společnosti s ručením omezeným? Jmenujte výhody a nevýhody.
- d) Jaký předmět podnikání za daných okolností doporučíte?
- e) Doporučíte zápis podnikatelského subjektu do obchodního rejstříku? Proč ano/ne?
- f) Které kroky bude nutné učinit před vznikem podnikání?

Pokud se rozhodnete pro založení společnosti s ručením omezeným, zvažte dále následující skutečnosti:

- a) Jak velký bude vklad jednotlivých společníků?
- b) Jaká bude výše základního kapitálu?
- c) Jak je možné definovat podíl jednotlivých společníků?
- d) Jaké orgány jsou povinné ve společnosti s ručením omezeným (bude je potřeba zřídit)? Které orgány je naopak vhodné zřídit, i když nejsou povinné, s ohledem na jejich účelnost pro předpokládané podnikání?
- e) Které náležitosti musí obsahovat společenská smlouva? Které náležitosti budou společníci zvažovat, zda je do smlouvy zakomponovat, či nikoli?

Určete, ke kterému rejstříkovému soudu se bude podávat návrh na registraci společnosti a které dokumenty budou uloženy ve Sběrce listin.

Zamyslete se, jaké další prostředky pro financování budou společníci zvažovat pro rozvoj společnosti v blízké budoucnosti. Zvažte výhody a nevýhody těchto možností.

III. SPRÁVA CIZÍHO MAJETKU

Správa cizího majetku představuje činnost správce, který s významnou mírou autonomie pečuje o majetek, který mu nepatří, přičemž ekonomické výhody ze spravovaného majetku plynou beneficiáři. Typickým znakem správy cizího majetku je dlouhodobost. Důvod vzniku správy cizího majetku je nerozhodný.

Správu cizího majetku je možné chápat také jako souhrn obecných pravidel, který se použije v případech, kdy je určité osobě svěřena správa majetku, který jí nepatří, ve prospěch jiného.

Úkol 4.7 - Význam a nejvyužívanější způsoby správy cizího majetku

Objasněte hlavní smysl správy cizího majetku. Uveďte konkrétní příklady následujících situací, kdy je vhodné využít pravidla pro správu cizího majetku:

- a) vlastník se nechce starat o svůj majetek sám, neboť k tomu nemá dostatek odborných znalostí;
- b) vlastník nemá čas se starat o svůj majetek;
- c) vlastník nedisponuje určitým oprávněním;
- d) vlastník má zájem být utajen;
- e) je potřeba vyvážit různé zájmy více beneficiářů.

Rozhodne-li se vlastník majetku, že svěří správu majetku „jinému“, bude vybírat zejména ze zákonem předvídaných možností. Jmenujte způsoby správy cizího majetku, které patří k nejčastěji využívaným.

Úkol 4.8 - Obecná a zvláštní úprava správy cizího majetku

Možné způsoby správy cizího majetku mají v České republice oporu v rozmanité právní úpravě. Obecná právní úprava správy cizího majetku obsažená v občanském zákoníku (§ 1400 a násl.) má subsidiární povahu pro všechny vztahy, kdy někdo spravuje majetek ve prospěch jiného. Obecná pravidla se použijí, nestanoví-li zvláštní ustanovení občanského zákoníku, jiný zákon či smlouva mezi dotčenými stranami něco jiného.

Seznamte se alespoň rámcově s pravidly obecné úpravy správy cizího majetku dle § 1400 a násl. občanského zákoníku.

V rámci diskuse a s pomocí právního informačního systému ASPI uveďte alespoň tři případy speciální právní úpravy správy cizího majetku, která má přednost před obecnou úpravou v občanském zákoníku (§ 1400 a násl.).

Úkol 4.9 - Prostá a plná správa cizího majetku

Občanský zákoník rozlišuje dva základní druhy správy cizího majetku, a to správu prostou a plnou. Vysvětlete jejich základní cíl a rozdíl mezi nimi.

Úkol 4.10 - Pravidla správy cizího majetku - práva a povinnosti subjektů vztahu

Správa cizího majetku je dle § 1400 a násl. občanského zákoníku typicky třístranným právním vztahem mezi **vlastníkem majetku**, **správce** a **beneficientem**. I když koncepčně je základem správy cizího majetku třístranný vztah, v praxi je velmi často vlastník zároveň beneficentem, proto se jedná o dvoustranný vztah. Skutečnost, že vlastník a beneficent jsou zpravidla jedna a táž osoba, se odráží i v zákonné úpravě.

- A) Charakterizujte právní postavení správce vůči vlastníkovu majetku a beneficentovi, tj. osobě, které plynou ekonomické výhody ze spravovaného majetku. Dále charakterizujte právní postavení správce a beneficenta vůči třetím osobám.
- B) Uveďte, jaké povinnosti správce cizího majetku stanovené občanským zákoníkem mohou přicházet v úvahu, pokud bude předmětem správy: (i) zemědělský pozemek; (ii) peníze v hotovosti nebo na účtech; (iii) akcie.

Úkol 4.11 - Smlouva se správcem

Smlouva se správcem, jejímž předmětem je zajišťování správy majetku, je zpravidla uzavírána jako **smlouva příkazní**, případně jako tzv. **smlouva inominátní**.

S pomocí ASPI zjistěte, zda jsou výše uvedené smlouvy výslovně upraveny v občanském zákoníku jako smluvní typ.

Úkol 4.12 - Svěřenský fond

Svěřenský fond se vytváří vyčleněním majetku z vlastnictví zakladatele tak, že ten svěří správci majetek k určitému účelu smlouvou nebo pořízením pro případ smrti a svěřenský správce se zaváže tento majetek držet a spravovat. Vznikem svěřenského fondu vzniká oddělené a nezávislé vlastnictví vyčleněného majetku a svěřenský správce je povinen ujmout se tohoto majetku a jeho správy.

Na základě příslušné právní úpravy uveďte, co je typické pro správu svěřenského fondu. Kdo to je obmyšlený? K jakému účelu jsou svěřenské fondy zakládány? Má svěřenský fond právní osobnost?

Úkol 4.13 - Správa soukromého majetku (pro zvědavé)

(správa majetku investovaného do obchodní korporace – zejména správa kapitálových obchodních korporací)

- A) S využitím právního informačního systému ASPI vyhledejte právní předpis/předpisy upravující specifická právní pravidla pro správu majetku obchodní korporace.
- B) Uveďte orgány obchodní korporace, kterým je svěřena správa jejího majetku. Ve kterém právním předpise a ve které jeho části se nachází právní úprava postavení orgánů správy jednotlivých forem obchodních korporací?
- C) Přečtěte si níže uvedenou situaci a posuďte, zda uzavřená smlouva obchodní společnost zavazuje. Svě závěry zdůvodněte:

Ve stanovách obchodní společnosti Omega, a.s., je uvedeno, že společnost má dvoučlenné představenstvo a že za společnost musejí ve všech věcech jednat vždy společně dva členové představenstva. Tyto informace jsou rovněž zapsány v obchodním rejstříku. Dne 31. října 2020 zanikla jednomu z členů představenstva funkce uplynutím funkčního období. Tato skutečnost se v zápisu společnosti v obchodním rejstříku promítla následující měsíc, konkrétně 19. listopadu 2020. Zbývající člen představenstva dne 12. prosince 2020 podepsal za společnost smlouvu o nákupu materiálu nezbytného pro zajištění plynulosti výrobního procesu.

- D) Objasněte pojem obchodní vedení obchodní korporace. Komu je svěřena kompetence k obchodnímu vedení obchodní korporace?
- E) Významnou roli při správě obchodní korporace mají pravidla výkonu funkce člena orgánu obchodní korporace s péčí řádného hospodáře a pravidla rozhodování člena orgánu obchodní korporace podle podnikatelského úsudku. S pomocí právního informačního systému ASPI a doporučených studijních zdrojů uveďte právní předpis, který tato pravidla upravuje. Diskutujte význam těchto pravidel pro správu cizího majetku (majetku obchodní korporace). Čím se tato specifická právní úprava liší od obecné právní úpravy cizího majetku?

Diskutujte rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 6. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3325/2016, který se věnuje povinnosti členů představenstva akciové společnosti jednat s péčí řádného hospodáře. Na základě jakých argumentů došel soud k závěru, že členové představenstva nejednali s péčí řádného hospodáře?

Úkol 4.14 - Správa veřejného majetku (pro zvědavé)

- A) Pokuste se vymezit veřejný majetek.
- B) S pomocí právního informačního systému ASPI vyhledejte právní předpisy, které upravují správu veřejného majetku (zejména majetku státu a majetku územních samosprávných celků). Jaká jsou specifika správy veřejného majetku?
- C) Vysvětlete postavení a působnost Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových (ÚZSVM) s využitím zákona č. 201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, ve znění pozdějších předpisů.

Jakým způsobem je nakládáno s nepotřebným majetkem státu? Může si fyzická osoba koupit majetek od ÚZSVM?

- D) Vysvětlete smysl a účel Registru smluv (<https://smlouvy.gov.cz/>). Uveďte smlouvy, které musí být dle příslušného právního předpisu registrovány v Registru smluv.

Jsou uveřejňovány v Registru smluv také smlouvy, které uzavírá v rámci své působnosti Ekonomicko-správní fakulta Masarykovy univerzity?

- E) Vyhledejte v Registru smluv (<https://smlouvy.gov.cz/>) smlouvu s ID 11597592 a doplňte následující tabulku:

Smluvní strany	
Předmět smlouvy	
Kupní cena	
Účinnost smlouvy	

Dále zjistěte, zda tato smlouva patří mezi povinně zveřejňované smlouvy.

5 ÚVOD DO ZÁVAZKOVÝCH VZTAHŮ – KUPNÍ SMLOUVA

Téma kapitoly:

- Závazkové vztahy. Význam, pojem, druhy. Vznik, změna a zánik závazkových vztahů.
- Typy smluv.
- Kupní smlouva.

Cíle kapitoly:

- Získat rámcový přehled o právní úpravě závazkových vztahů v občanském zákoníku.
- Z rozsáhlé právní úpravy se podrobněji seznámit s nejobvyklejším smluvním typem – kupní smlouvou.
- Na vzorové kupní smlouvě analyzovat náležitosti, které mohou být v praxi rizikové, obzvláště v případě prodeje či koupě hodnotnější věci.

K úspěšnému zvládnutí právní úpravy kupní smlouvy je vhodné si zopakovat kapitolu 3.III této publikace, a to konkrétně definici věci v právním smyslu, rozlišení věci na věci movité a nemovité, vlastnictví a výkon vlastnických práv, registraci nemovitých věcí.

Pozornost zaměřte na:

- vymezení závazku;
- systematiku relativních majetkových práv v občanském zákoníku;
- právní úpravu kupní smlouvy a jejích náležitostí, včetně vedlejších ujednání.

Studijní zdroje:

- Přednášky.
- Studijní text předmětu Základy práva: HLOUCH, Lukáš. *III. Nový občanský zákoník (NOZ) – Závazkové právo* (podkapitoly: III.1. Závazkové právo – obecná část; III.2. Smlouva a kontraktace; III.3. Spotřebitelské smlouvy; III.4. Změny závazků; III.5. Zánik závazků). Dostupné z: <http://pravoef.econ.muni.cz/predmet/zaklady-prava>.
- NOVOTNÝ, Petr, Monika NOVOTNÁ, Petra BUDÍKOVÁ, Jitka IVIČIČOVÁ, Kristina KEDROŇOVÁ, Ilona ŠTROSOVÁ a Monika ŠTÝSOVÁ. *Nový občanský zákoník: Smluvní právo*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0609-7.

Pojmy k zapamatování:

Závazkový vztah, pohledávka, dluh, věřitel, dlužník.

Kupní smlouva, prodávající, kupující, vady plnění, záruka, reklamace, odstoupení od smlouvy, cena, výhrada vlastnictví, výhrada zpětné koupě, předkupní právo, zajištění – zástavní právo, ručení.

Úkol 5.1 – Závazkové vztahy a jejich systematika v občanském zákoníku

Ze závazku má věřitel vůči dlužníku právo na určité plnění jako na pohledávku a dlužník má povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit. Závazek vzniká ze smlouvy, z protiprávního činu nebo z jiné právní skutečnosti, která je k tomu podle právního řádu způsobilá.

S využitím právního informačního systému ASPI popište systematiku závazkových vztahů (relativních majetkových práv) uvedenou v občanském zákoníku.

Úkol 5.2 – Kupní smlouva

Kupní smlouvou se prodávající zavazuje, že kupujícímu odevzdá věc, která je předmětem koupě, a umožní mu nabýt vlastnické právo k ní, a kupující se zavazuje, že věc převezme a zaplatí prodávajícímu kupní cenu.

Kupní smlouvu upravují ustanovení §§ 2079–2183 občanského zákoníku. Kromě obecných ustanovení, která se týkají všech kupních smluv, je v této části speciální úprava koupě movité věci a koupě věci nemovité. Zvláště je upraven prodej zboží v obchodě, kdy je třeba chránit spotřebitele jako slabší smluvní stranu, a koupě závodu, kdy nabývá kupující vše, co k závodu jako celku náleží.

- A) Seznamte se s níže uvedeným vzorem kupní smlouvy (smlouva o koupi movité věci uzavřená mezi fyzickými osobami) a přečtěte si komentář k tomuto vzoru kupní smlouvy.
- B) V diskusi nad vzorem kupní smlouvy se zaměřte především na objasnění těchto skutečností:
- i. Co musí obsahovat kupní smlouva?
 - ii. Jakou formu musí/může mít kupní smlouva na movitou věc?
 - iii. Objasněte, zda lze uplatnit do vzoru smlouvy tato vedlejší ujednání:
 - výhradu vlastnického práva;
 - výhradu zpětné koupě a výhradu zpětného prodeje;
 - předkupní právo;
 - koupi na zkoušku.

Formulujte návrh výše uvedených vedlejších ujednání.

- C) Uveďte doporučení pro uplatnění práva z vadného plnění. Jakou záruku za jakost předmětu koupě navrhnete doplnit do smlouvy?

VZOR SMLOUVY**Kupní smlouva uzavřená dle ust. § 2079 a násl. občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.
v platném znění****Čl. I.****Smluvní strany****1. JUDr. Jan M o u d r ý**

datum narození: 17. 5. 1985

bydliště: Jihlava, Hraničky 118

(dále jen „prodávající“)

a

2. Ing. Vilém P r o t i v a

datum narození: 21. 8. 1993

bydliště: Ostrava, Stodůlky č. 21

(dále jen „kupující“)

Prodávající a kupující společně dále též jako „smluvní strany“ a každá samostatně jako „smluvní strana“ uzavírají níže uvedeného dne, měsíce a roku tuto kupní smlouvu.

Čl. II.**Úvodní ustanovení**

1. Prodávající prohlašuje, že je výlučným vlastníkem movité věci, notebooku Dell Latitude 14 1560, sériové číslo 09T787V9 (dále jen „předmět koupě“), na základě kupní smlouvy ze dne 13. 9. 2018, jejíž specifikace je uvedena v příloze č. 1 této smlouvy.
2. Příslušenství předmětu koupě tvoří nabíjecí adaptér Dell AC-65 W a dokovací stanice Dell DA300 (dále jen „příslušenství“), jejichž specifikace jsou uvedeny v příloze č. 1 této smlouvy.

Čl. III.**Předmět smlouvy**

1. Předmětem této smlouvy je převod vlastnického práva k movité věci, a to notebooku a jejímu příslušenství, specifikovaných v čl. II smlouvy.
2. Prodávající touto smlouvou prodává a kupující touto smlouvou kupuje výše uvedenou movitou věc a tuto přijímá do svého výlučného vlastnictví za níže sjednanou kupní cenu.

Čl. IV.**Kupní cena**

1. Smluvní strany sjednávají za předmět koupě s veškerým příslušenstvím kupní cenu ve výši 18 500 Kč (slovy: osmnáct tisíc pět set korun českých).
2. Kupující se zavazuje uhradit prodávajícímu kupní cenu takto: při předání předmětu koupě kupující předá prodávajícímu v hotovosti k rukám prodávajícího v místě jeho bydliště 11 000 Kč a ve lhůtě do 20. 12. 2020 uhradí zbývající část kupní ceny 7 500 Kč na účet prodávajícího č. 1234567890/2010 vedený u banky Fio banka, a.s.

Čl. V.**Doba a místo předání**

1. Prodávající se zavazuje předat kupujícímu předmět koupě s veškerým příslušenstvím dne 8. 12. 2020 v místě svého bydliště na adrese Jihlava, Hraničky 118.
2. Společně s předmětem koupě a jeho příslušenstvím se prodávající zavazuje předat kupujícímu doklady nutné k převzetí a užívání věci a k uplatnění případných vad z titulu záruky za jakost.

Čl. VI.**Přechod nebezpečí škody**

1. K přechodu nebezpečí škody na předmětu koupě a jeho příslušenství dojde okamžikem jeho převzetí ze strany kupujícího.

Čl. VII.**Odpovědnost za vady**

1. Prodávající prohlašuje, že je oprávněn předmět koupě s veškerým příslušenstvím prodat a že na nich neváznou žádné dluhy, zástavní práva či jiné právní vady.
2. Prodávající kupujícího výslovně upozorňuje na následující zjevné vady předmětu koupě:
 - a) poškrábaný displej notebooku (fotografie viz příloha č. 2),
 - b) chybí jedna klapka na klávesnici (písmeno „B“).
3. Prodávající prohlašuje, že další vady předmětu koupě mu nejsou známy, vyjma běžného opotřebení odpovídajícího stáří předmětu smlouvy a jeho používání.
4. Kupující prohlašuje a podpisem této smlouvy stvrzuje, že si předmět koupě s veškerým příslušenstvím řádně prohlédl a seznámil se s jeho stavem.

Čl. VIII.**Odstoupení**

1. Prodávající je oprávněn od smlouvy odstoupit v případě prodlení kupujícího s uhrazením kupní ceny v plné výši delšího než 10 dnů.
2. Kupující je dále oprávněn od smlouvy odstoupit tehdy, ukáže-li se některé z prohlášení prodávajícího podle čl. VII. odst. 3 této smlouvy nepravdivým.

Čl. IX.**Smluvní pokuta a úrok z prodlení**

1. Pro případ prodlení se zaplacením kupní ceny podle této smlouvy si smluvní strany dohodly smluvní pokutu ve výši 0,1 % za každý den prodlení z dlužné částky až do zaplacení.

Čl. X.**Ostatní práva a povinnosti stran**

1. Práva a povinnosti stran touto smlouvou výslovně neupravené se řídí českým právním řádem, zejména zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění.

Čl. XI.**Závěrečná ustanovení**

1. Tato smlouva může být měněna pouze písemnými dodatky na základě souhlasu obou stran.
2. Tato smlouva nabývá platnosti a účinnosti dnem podpisu oběma smluvními stranami.
3. Tato smlouva byla vyhotovena ve dvou stejnopisech, z nichž po jednom obdrží každá ze smluvních stran.
4. Obě smluvní strany shodně prohlašují, že si tuto smlouvu před jejím podpisem přečetly, že byla uzavřena po vzájemném projednání podle jejich pravé a svobodné vůle, vážně a srozumitelně, nikoli v tísni a za nápadně nevýhodných podmínek.
5. Přílohami této smlouvy jsou:

Příloha č. 1: Technické specifikace předmětu koupě a jeho příslušenství.

Příloha č. 2: Fotografie poškrábaného displeje předmětu koupě.

V dne 8. 12. 2020

V dne 8. 12. 2020

za stranu prodávající

za stranu kupující

KOMENTÁŘ KE VZORU SMLOUVY: Kupní smlouva - prodej movité věci**Vztah k právním předpisům**

§§ 545–654 (právní skutečnosti), §§ 1721–2054 (všeobecná ustanovení o závazcích) a §§ 2079–2183 (koupě) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“).

Kupní smlouva (základní charakteristiky):

- pojmové znaky: předmět koupě, úplatnost, odevzdání a převzetí věci;
- § 2079 OZ stanoví, že kupní smlouvou se prodávající zavazuje, že kupujícímu odevzdá věc, která je předmětem koupě, a umožní mu nabýt vlastnické právo k ní, a kupující se zavazuje, že věc převezme a zaplatí prodávajícímu kupní cenu;
- základním atributem kupní smlouvy je její úplatnost;
- u kupní smlouvy, jejímž předmětem je převod vlastnického práva k movité věci, je přípustná i jiná než písemná forma smlouvy.

Prodávající je ten, kdo na základě kupní smlouvy převádí vlastnické právo k předmětu koupě na kupujícího, a kdo tedy přebírá závazek věc kupujícímu odevzdat a umožnit mu nabýt vlastnické právo.

Kupující je ten, kdo na základě kupní smlouvy nabývá vlastnické právo k předmětu koupě, a kdo tudíž přebírá závazek věc převzít a zaplatit prodávajícímu kupní cenu.

Mezi **náležitosti** patří určení smluvních stran osoby prodávajícího a kupujícího, předmětu koupě, ceny, příp. způsobu jejího stanovení, projevu vůle převést vlastnické právo k věci úplatně, v neposlední řadě určení způsobu odevzdání a převzetí prodávané movité věci.

Pro komfort při uzavření smlouvy je účelné upozornit na úpravu alespoň některých náležitostí kupní smlouvy, které nám mohou v praxi činit potíže nebo bývají opomenuty:

Smluvní strany:

- měly by být identifikovatelné (fyzická osoba, právnická osoba).

Předmět plnění:

- nemůže být to, s čím nelze v soukromoprávních vztazích volně nakládat;
- neplyne-li ze smlouvy nebo zvyklostí něco jiného, jsou prodávající a kupující zavázáni splnit své povinnosti současně.

Cena:

- § 2080 OZ stanoví, že kupní cena je ujednána dostatečně určitě, pokud je ujednána alespoň způsob jejího určení, například sjednáním příslušného kalkulačního vzorce;
- pokud si smluvní strany sjednají kupní smlouvu bez určení kupní ceny, pak ujednanou kupní cenou je cena, za níž se táž nebo srovnatelná movitá věc v době uzavření smlouvy za obdobných smluvních podmínek obvykle prodává;
- kupní cenu lze uhradit různým způsobem, v zásadě se jedná o hotovostní nebo bezhotovostní realizaci (pozn. u hotovostní platby je třeba respektovat zákonnou denní limitaci – viz zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti, ve znění pozdějších předpisů, tj. 270 000 Kč);

- byla-li určeným způsobem stanovena cena, přičemž nebylo dohodnuto, zda je s DPH či bez DPH (při povinnosti platit DPH), jde o cenu včetně DPH.

Povinnosti prodávajícího (určující a podstatné povinnosti upravují §§ 2087–2094 OZ):

- povinnost prodávajícího odevzdat kupujícímu věc, jakož i doklady, které se k věci vztahují. Povinnost odevzdat věc kupujícímu splní prodávající tehdy, když mu umožní nakládat s věcí v místě plnění a včas mu to oznámí;
- povinnost prodávajícího umožnit kupujícímu nabýt vlastnické právo k věci v souladu se smlouvou;
- povinnost prodávajícího předat kupujícímu nejen doklady nutné k převzetí a k užívání zboží, ale i další doklady stanovené ve smlouvě. Smluvenými doklady mohou být například seznamy záručních – pozáručních oprav, seznamy náhradních dílů doporučených pro další užívání věci apod.;
- povinnost prodávajícího předat kupujícímu potřebné doklady k převzetí a užívání věci v místě placení – platí tehdy, má-li k předání dojít při zaplacení kupní ceny;
- a další.

Vlastnosti zboží:

- § 2089 OZ stanoví, že vlastnosti zboží lze určit dohodou smluvních stran; lze však dohodnout, že vlastnosti určí jen kupující;
- má-li kupující určit dodatečně vlastnosti předmětu koupě a neučiní-li to včas, určí je prodávající sám a oznámí kupujícímu, jaké vlastnosti určil. Přitom přihlédně k potřebám kupujícího, které zná.

Odevzdání věci:

- vychází se z předpokladu, že prodávající odevzdává věc přímo kupujícímu, který zboží převezme u prodávajícího (zásada odnosnosti),
- avšak § 2090 odst. 1 OZ umožňuje dohodnout, že věc bude kupujícímu odeslána – má-li prodávající věc odeslat, odevzdá věc kupujícímu předáním prvním dopravci k přepravě pro kupujícího a umožní kupujícímu uplatnit práva z přepravní smlouvy vůči dopravci.

Doba plnění:

- ujednání doby plnění není podstatnou náležitostí smlouvy (je však vhodné ji sjednat);
- § 2092 OZ – pokud doba plnění není sjednaná, plní se bez odkladu – v přiměřené době v závislosti na konkrétních podmínkách a skutečnostech daného případu.

Vadné plnění:

- vadné plnění je specifikováno ustanoveními §§ 2099–2112 OZ;
- věc je vadná, nemá-li vlastnosti stanovené v §§ 2095–2096 OZ;
- za vadu se považuje také plnění jiné věci, vady v dokladech nutných pro užívání věci;
- prodávající odpovídá za vadu, kterou má zboží v okamžiku, kdy přechází nebezpečí škody na zboží na kupujícího, i když se vada projeví až po této době (poznámka: tímto nejsou dotčeny povinnosti prodávajícího vyplývající ze záruky za jakost zboží), prodávající odpovídá rovněž za jakoukoli vadu, jež vznikne po této době, jestliže je způsobena porušením jeho povinností;

- kupující věc podle možnosti prohlédne co nejdříve po přechodu nebezpečí škody na věci a přesvědčí se o jejich vlastnostech a množství;
- kupující je povinen oznámit vadu prodávajícímu bez zbytečného odkladu poté, co ji mohl při včasné prohlídce a dostatečné péči zjistit, u skryté vady nejpozději do 2 let po odevzdání věci. Opožděné ohlášení vad nevede k zániku práva kupujícího, soud k němu bude přihlížet pouze k námitce prodávajícího (§ 2112 OZ);
- kupující nemá práva z vadného plnění, jedná-li se o vadu, kterou musel s vynaložením obvyklé pozornosti poznat již při uzavření smlouvy – to neplatí, ujistil-li ho prodávající výslovně, že věc je bez vad, anebo zastřel-li vadu lstivě;
- rozlišují se práva kupujícího při podstatném porušení smlouvy (§ 2106 OZ) a při nepodstatném porušení smlouvy (§ 2107 OZ) – při dodávce vadného zboží a porušení smlouvy podstatným způsobem může kupující zvolit, zda využije svého práva:
 - a) požadovat odstranění vad dodáním náhradního zboží za zboží vadné, dodání chybějícího zboží a odstranění právních vad;
 - b) požadovat odstranění vad opravou zboží, jestliže vady jsou opravitelné;
 - c) požadovat přiměřenou slevu z kupní ceny;
 - d) odstoupit od smlouvy;¹
- při porušení smlouvy nepodstatným způsobem má kupující užší možnosti než při porušení smlouvy podstatným způsobem – může požadovat:
 - a) dodání chybějícího zboží a odstranění ostatních vad zboží;
 - b) slevu z kupní ceny.

Vedlejší ujednání

Strany si mohou v kupní smlouvě sjednat vedlejší ujednání, tj.:

- **Výhrada vlastnického práva (§§ 2132–2134 OZ):**

Výhrada vlastnického práva je písemné ujednání mezi kupujícím a prodávajícím, že kupující se stane vlastníkem prodávané věci až po úplném zaplacení kupní ceny. Výhradu vlastnického práva bude tedy vyžadovat obvykle prodávající strana z obavy, aby neprodala věc bez zaplacení plné kupní ceny. V případě, že kupující nabývá vlastnického práva k věci zaplacením kupní ceny ve splátkách, pak nemá prodávající právo odstoupit od smlouvy a žádat vrácení věci, nepřevyšuje-li nesplacení splátky desetinu kupní ceny a pokud kupující zbývající částku vyrovná nejpozději spolu s nejbližší následující splátkou.

Pokud má sjednaná výhrada vlastnického práva působit vůči věřitelům kupujícího, je třeba ujednání poříditi buď ve formě veřejné listiny nebo v písemné formě s úředně ověřenými podpisy stran.

- **Výhrada zpětné koupě (§§ 2135–2138 OZ):**

Výhrada zpětné koupě je ujednání mezi kupujícím a prodávajícím, z něhož kupujícímu vzniká povinnost převést na požádání věc prodávajícímu za úplatu zpět. Kupující je povinen vrátit věc zpět prodávajícímu v nezhoršeném stavu a za kupní cenu. Výhradu zpětné koupě lze uplatnit na věc movitou i nemovitou. Nevyžaduje se písemná forma ujednání.

¹ Jestliže nezvolí kupující svoje právo včas, postupuje se jako u nepodstatného porušení smlouvy.

Vynaloží-li kupující na věc náklady k jejímu zlepšení nebo zachování jejího stavu, náleží mu za to náhrada. V případě, že se stav věci zhoršil z důvodu, za který kupující zodpovídal, je povinen nahradit prodávajícímu škodu. Kupující a prodávající si mohou ujednat lhůtu, během které má prodávající nárok na požádání o vrácení věci zpět do svého vlastnictví. Pokud si lhůtu nestanoví, platí jako sjednaná lhůta na vrácení movité věci 3 roky a nemovité věci 10 let.

Pro prodávajícího je výhrada zpětné koupě výhodnější oproti předkupnímu právu, neboť se může sám rozhodnout, zda využije možnosti a požádá o vrácení věci, a tím o obnovení svého vlastnictví.

- **Výhrada zpětného prodeje (§ 2139 OZ):**

Pro výhradu zpětného prodeje se využívají obdobná ujednání jako u výhrady zpětné koupě. Kupující si může vymínit, že věc prodá kdykoli ve stanovené lhůtě prodávajícímu a získá zpět kupní cenu.

- **Předkupní právo (§§ 2140–2149 OZ):**

Pro sjednání předkupního práva jsou stranami předkupník a koupěchtivý. Ujedná-li si předkupník k věci předkupní právo, vzniká dlužníku povinnost nabídnout věc předkupníkovi ke koupi, pokud by ji chtěl prodat (koupěchtivému). Předkupní právo si může sjednat s kupujícím prodávající, nebo může být sjednáno vůči třetí osobě. Předkupní právo lze zvláštním ujednáním rozšířit i na jiné způsoby zcizení.

- **Koupě na zkoušku (§§ 2150–2151 OZ):**

Ten, kdo koupí věc na zkoušku, kupuje s podmínkou, že věc ve zkušební lhůtě schválí. Pokud si strany neujednají zkušební lhůtu, činí u nemovitých věcí jeden rok od uzavření smlouvy a u movitých věcí tři dny. Plyne-li však z jednání o uzavření smlouvy, že věc má být prohlédnuta nebo vyzkoušena po odevzdání, běží zkušební doba ode dne odevzdání. Pokud kupující neodmítne věc ve zkušební době, má se za to, že ji schválil. Kupující nemá právo věc odmítnout, nemůže-li ji vrátit ve stavu, v jakém ji převzal.

- **Výhrada lepšího kupce (§§ 2152–2153 OZ):**

Uzavřením kupní smlouvy s výhradou lepšího kupce nabývá prodávající právo dát přednost lepšímu kupci, přihlásí-li se v určené lhůtě. Lhůta činí u nemovitých věcí jeden rok od uzavření smlouvy a u movitých věcí tři dny. Obdobně jako u koupě na zkoušku se posoudí, ve kterých případech má výhrada lepšího kupce povahu podmínky odkládací a v kterých povahu podmínky rozvazovací. V případě vědomého porušení předkupního práva koupěchtivým zavádí OZ fikci existence kupní smlouvy uzavřené s rozvazovací podmínkou uplatnění předkupního práva. Zda je nový kupec lepší, rozhoduje prodávající, který může dát například přednost novému kupci, ačkoli první nabízí vyšší cenu.

- **Cenová doložka (§§ 2154–2156 OZ):**

Cenová doložka může být sjednána různým způsobem. Má zabránit nepříznivým důsledkům zvyšování cen subdodávek při jinak pevné ceně finálního zboží. Pokud je sjednána obecná cenová doložka, upraví se kupní cena věci podle výrobních nákladů. Jestliže se smlouvou nestanoví jinak, jsou pro kupní cenu rozhodující hlavní suroviny potřebné k vyrobení věci a rozdíl jejich cen v době sepsání smlouvy a době, kdy měl prodávající věc dodat.

- **Jiná vedlejší ujednání (§ 2157 OZ):**

Výčet vedlejších ujednání je pouze demonstrativní a strany mohou sjednat i jiné výhrady nebo podmínky ke kupní smlouvě. Ujednají-li strany jiné výhrady nebo podmínky připouštějící změnu nebo zánik práv a povinností z kupní smlouvy, zaniká výhrada nebo podmínka nejpozději do jednoho roku od účinnosti kupní smlouvy, pokud ji neuplatnil v této lhůtě ten, kdo je z výhrady nebo podmínky oprávněn.

V praxi často užívaným vedlejším ujednáním je například tzv. **měnová doložka**. Jedná se o případ, kdy smlouva stanoví, že cena nebo jiný peněžitý závazek se rozumí při určitém kurzu měny, v níž má být závazek plněn (zajišťovaná měna), ve vztahu k určité jiné měně (zajišťující měna), a dojde-li po uzavření smlouvy ke změně kurzovního poměru obou měn, je dlužník povinen zaplatit částku sníženou nebo zvýšenou tak, aby částka v zajišťující měně zůstala nezměněná.

Doporučení na závěr

Při sjednávání kupní smlouvy je vhodné neopomenout:

- Právní úprava koupě je ze všech upravených smluvních typů v občanském zákoníku nejrozsáhlejší, zásadně je však **dispozitivní**.
- I přes relativní bohatost úpravy zákon nemůže pamatovat na všechny otázky koupě movité věci, které by bylo vhodné sjednat, nemůže přitom ani zohlednit všechna specifika různých předmětů plnění.
- S ohledem na konkrétní smluvní stranu, s níž sjednáváme smlouvu, je vhodné volit také **právní či obchodní zajišťovací nebo utvrzovací prostředky** (například smluvní pokuty, výhradu vlastnického práva, sjednávání zálohy, sjednávání dílčího plnění, dílčího placení a způsoby jeho fakturace, sjednávání zástavního práva, ručení).
- Zákon obecně nestanoví **písemnou formu** kupní smlouvy. Rozhodně ji lze doporučit, pokud nejde o jednoduché případy sjednání koupě.

6 VZOROVÝ ZKOUŠKOVÝ TEST

Pokyny k vyplňování:

- U testových otázek v případě, že souhlasíte s tvrzením, zaškrtněte čtvereček (křížkem). V případě, že s tvrzením nesouhlasíte, ponechte čtvereček prázdný. Každá otázka může mít žádnou až všechny správné odpovědi.
- U doplňovacích nebo vyhledávacích otázek stručně napište odpověď na prázdnou linku.

ČÁST A: TESTOVÉ OTÁZKY

1. Pojem „právo“:

- jedná se o nejednoznačný pojem, který je stále diskutován
- právo lze definovat jako systém
- je jasně vymezen v mezinárodní úmluvě o právu
- právo je totéž jako nárok

2. Účelem práva je:

- regulace vztahů ve společnosti
- ochrana lidského života
- řeší právní odpovědnost
- nástroj řízení a kontroly

3. O objektivním a subjektivním právu lze říci:

- objektivní právo je souhrn právních norem
- objektivní právo určuje meze subjektivního práva
- subjektivní a objektivní právo se nijak neovlivňuje
- subjektivní právo vyjadřuje možnost chovat se právem stanoveným způsobem

4. Mezinárodní smlouva:

- musí být odsouhlasena Poslaneckou sněmovnou PČR, Senát PČR ji bere jen na vědomí
- musí být ratifikována a vyhlášena, aby se stala součástí právního řádu ČR
- stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, rozhodne o tom, který pramen práva použít, soud v neveřejném jednání
- se nestává součástí právního řádu ČR ani po ratifikaci, o jejím přijetí je třeba vždy konat referendum

5. Právo může být v České republice tvořeno:

- na základě návrhu zákona podaného zastupitelstvem obce
- soudním precedentem
- rozhodnutím orgánu veřejné moci
- ratifikací a vyhlášením mezinárodní smlouvy

6. Výhrada zákona znamená:

- při úpravě určitých právních vztahů je vyloučena jiná než zákonná úprava
- předmětnou věc lze upravit vyhláškou ministerstva
- pokud je vyloučena jiná než zákonná úprava, nelze použít odkaz na podzákonný právní předpis
- výhrada zákona není možná u ústavního zákona

7. Označte pravdivá tvrzení:

- subjekty veřejné správy si mohou sjednat vše, co zákon nevylučuje
- výkon veřejné správy je přísně regulován právem
- výkon veřejné správy se řídí stejnými pravidly jako výkon soukromé správy
- činnost veřejné správy je pouze vrchnostenského charakteru

8. Vykonavatelem veřejné správy může být:

- ústřední orgán státní správy
- orgán obecní samosprávy
- fyzická osoba pověřená výkonem státní správy
- územní orgán státní správy s místní působností

9. Soudce v České republice jmenuje:

- prezident Soudcovské unie ČR
- předseda Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR
- prezident republiky
- předseda Ústavního soudu

10. Základní zásady soukromého práva jsou:

- autonomie vůle
- oficialita
- ochrana slabšího
- kogentnost

11. Soukromé právo považuje za věc:

- hmotné předměty
- část lidského těla
- elektrická energie
- zvíře

12. Vlastnictví může vzniknout:

- smlouvou
- vydržením
- nálezem
- rozhodnutím státního orgánu

13. Pojem „právní jednání“ není naplněn, pokud se jedná o:

- jednání neurčité
- jednání shodné s projevem vůle
- jednání, které je v rozporu se zákonem
- jednání zvířete

14. O právnické osobě lze říci:

- je součástí právního systému
- má povinnosti, ale nemá práva
- pozbyla biosociální složku
- může činit právní jednání bez fyzické osoby

15. Fyzická osoba zanikne:

- smrtí
- prohlášením za mrtvého
- přestěhováním mimo EU
- při měsíčním pohřešování dopravního prostředku, jímž prokazatelně odcestovala

16. Podnikatelem dle občanského zákoníku je:

- akciová společnost
- firma
- koncern
- družstvo

17. Pro osobní obchodní korporace je charakteristické:

- omezené ručení společníků
- zákonem vymezená soustava vnitřních orgánů
- musí vytvářet základní kapitál
- musí mít vždy alespoň dva společníky

18. Vlastníkem majetku ve svěřenském fondu je:

- zakladatel
- správce
- beneficiant
- svěřenský fond

19. Mezi základní obecná pravidla správy cizího majetku náleží:

- správce je oprávněn nakládat se spravovaným majetkem pouze dle pokynů beneficianta
- ekonomické výhody ze spravovaného majetku plynou beneficiantovi
- činnost správce je zásadně úplatná
- správce jedná zásadně svým jménem na účet beneficianta

20. Ze zákonné úpravy „Registru smluv“ vyplývá:

- v Registru smluv musí být zveřejňovány mj. veškeré soukromoprávní smlouvy České republiky
- v Registru smluv musí být zveřejňovány mj. veškeré smlouvy společnosti Siemens Brno
- povinná písemná forma registrované smlouvy
- účinnosti nabývají smlouvy povinně uveřejňované v Registru smluv teprve dnem jejího uveřejnění

ČÁST B: DOPLŇOVACÍ OTÁZKY**21. Uveďte procesní právní předpis, který primárně upravuje následující řízení:**

- vyvlastňovací řízení: _____
- řízení o vydání stavebního povolení: _____
- řízení před Ústavním soudem: _____
- řízení ve věcech kapitálového trhu: _____

22. Rozhodněte, zda se následující právní zásady vztahují převážně k právním odvětvím soukromého práva („S“), nebo právním odvětvím veřejného práva („V“):

- zásada bezformálnosti právního jednání: _____
- zásada legality: _____
- zásada smluvní volnosti: _____
- zásada ne bis in idem (ne dvakrát o tomtěž): _____

23. Klasifikujte následující věci v právním smyslu v souladu s kategorizací věcí v občanském zákoníku (u každé z následujících věcí uveďte 4 charakteristiky):

- licence k provozování vnitrostátní přepravy:

- notebook:

- letecký kerosin:

- obraz Vitruviánský muž od Leonarda da Vinci:

- bankovka s nominální hodnotou 10 EUR:

ČÁST C: VYHLEDÁVACÍ OTÁZKY**24. Z katastru nemovitostí (www.cuzk.cz) zjistěte:**

- Kdo je vlastníkem pozemku parcelního čísla 4767/190 v katastrálním území Brno-Královo Pole?

- Jaká je výměra tohoto pozemku?

- Jaký je způsob využití pozemku?

- Kolik je sousedních pozemků?

- Je evidováno nějaké omezení vlastnického práva?

25. V obchodním rejstříku (<https://or.justice.cz>) zjistěte:

- Kolik činí základní kapitál obchodní společnosti pod identifikačním číslem 28264380?

- Jakou má tato společnost právní formu?

- Kolik má tato společnost členů statutárního orgánu?

- Měnila za dobu své existence společnost své jméno?

- Měnila za dobu své existence společnost své sídlo?

26. S využitím Sbírký listin obchodního rejstříku (<https://or.justice.cz>) vyhledejte následující údaje z účetní závěrky za rok 2019 společnosti Internet Mall, a.s., IČO 26204967. Uvádějte hodnoty za běžné účetní období v netto hodnotách.

- ve výkazu „Rozvaha“:
 - dlouhodobý majetek (stálá aktiva): _____
 - peněžní prostředky (celkem): _____
 - vlastní kapitál: _____
 - krátkodobé závazky: _____
- ve výkazu „Výkaz zisku a ztráty“:
 - provozní výsledek hospodaření: _____

27. S pomocí právního informačního systému ASPI zjistěte:

- Ve kterém českém právním předpise je definována osoba bez zdanitelných příjmů?

- Jak zní § 4 odst. 1 tohoto zákona?

- Od kdy je tento předpis platný?

- Od kdy je tento předpis účinný?

- Uveďte počet předpisů se vztahem pasivní derogace k tomuto zákonu.

28. S pomocí právního informačního systému ASPI či stránek Ústavního soudu (www.usoud.cz) zjistěte:

- O čem pojednává nález Ústavního soudu ze dne 11. 4. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 3/17?

- O jaký typ řízení se jednalo?

- Kdo byl navrhovatelem?

- Kdo byl dotčeným orgánem?

- Byl připojen disent?

LITERATURA

I. KNIŽNÍ LITERATURA A ODBORNÉ ČLÁNKY

BEZOUŠKA, Petr a Lucie PIECHOWICZOVÁ. *Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny*. Olomouc: ANAG, 2013. 375 s. ISBN 978-80-7263-819-2.

ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ a Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 640 s. ISBN 978-80-7478-735-5.

GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. 335 s. ISBN 978-80-7380-652-1.

KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1995. ISBN 80-7179-028-1.

NOVOTNÝ, Petr, Monika NOVOTNÁ, Petra BUDÍKOVÁ, Jitka IVIČIČOVÁ, Kristina KEDROŇOVÁ, Ilona ŠTROSOVÁ a Monika ŠTÝSOVÁ. *Nový občanský zákoník: Smluvní právo*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0609-7.

PRŮCHA, Petr. *Správní právo – obecná část*. 8., doplněné a aktualizované vydání. Brno: Doplněk, 2012. ISBN 978-80-7239-281-0.

RONOVSKÁ, Kateřina, Eva DOBROVOLNÁ a Petr LAVICKÝ. *Úvod do soukromého práva – obecná část*. 2. vydání. Brno: Česká společnost pro civilní právo procesní, 2018. 88 s. Řada učebních skript. ISBN 978-80-88248-02-6.

RONOVSKÁ, Kateřina. *Volba formy správy rodinného majetku: Na čem záleží?* *Bulletin advokacie* [online]. Praha: Česká advokátní komora, 21. 9. 2016. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/volba-formy-spravy-rodinneho-majetku-na-cem-zalezi>.

VEČEŘA, Miloš a Jaromír HARVÁNEK. *Teorie práva v příkladech*. 3., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 338 s. ISBN 978-80-7478-717-1.

VOJTĚCH, Jakub. *Svěřenské fondy a podílové fondy: společné znaky ve vztahu k majetkové podstatě a právům oprávněných osob*. *Acta Universitatis Carolinae – Iuridica* [online]. 2019(2), s. 103–116. DOI: 10.14712/23366478.2019.19. ISSN 2336-6478.

II. STUDIJNÍ TEXTY

Studijní text předmětu Obchodní právo 1: ŠEDOVÁ, Jindřiška. *Jednání za obchodní korporaci a orgány obchodní korporace*. Dostupné z: <http://pravoef.econ.muni.cz/jednani-za-obchodni-korporaci-a-organy-obchodni-korporace>.

Studijní text předmětu Obchodní právo 1: ŠEDOVÁ, Jindřiška. *Obchodní právo 1. (od 1. 1. 2014) – Korporátní právo*. Dostupné z: <http://pravoef.econ.muni.cz/predmet/obchodni-pravo-1-od-112014-korporatni-pravo>.

Studijní text předmětu Základy práva: FOLTAS, Tomáš a Radomír KUČERA. *1.2. Právo, prameny práva, právní normy*. Dostupné z: <http://pravoef.econ.muni.cz/pravo-prameny-prava-pravni-normy>.

Studijní text předmětu Základy práva: FOLTAS, Tomáš a Radomír KUČERA. *1.4. Aplikace práva*. Dostupné z: <http://pravoef.econ.muni.cz/i4-aplikace-prava>.

Studijní text předmětu Základy práva: FOLTAS, Tomáš. *II. Nový občanský zákoník (NOZ)* (podkapitoly: *II.1. Systematika, předmět, zásady; II.2. Osoby; II.3. Zastoupení; II.4. Věci; II.5. Právní skutečnosti*). Dostupné z: <http://pravoef.econ.muni.cz/predmet/zaklady-prava>.

Studijní text předmětu Základy práva: FOLTAS, Tomáš. *Obecná část NOZ - Úvod*. Dostupné z: <http://pravoef.econ.muni.cz/obecna-cast-noz>.

Studijní text předmětu Základy práva: FOLTAS, Tomáš. *Základy soukromého práva. Část I - Úvod do studia práva*. Dostupné z: <http://pravoef.econ.muni.cz/i1-stat-a-pravo>.

Studijní text předmětu Základy práva: HLOUCH, Lukáš. *III. Nový občanský zákoník (NOZ) - Závazkové právo* (podkapitoly: *III.1. Závazkové právo - obecná část; III.2. Smlouva a kontraktace; III.3. Spotřebitelské smlouvy; III.4. Změny závazků; III.5. Zánik závazků*). Dostupné z: <http://pravoef.econ.muni.cz/predmet/zaklady-prava>.

Studijní text: FOLTAS, Tomáš. *Základy soukromého práva. Část IV - Aplikace práva*. Dostupné z: <http://pravoef.econ.muni.cz/i4-aplikace-prava>.

Základy práva
Studijní podklad pro seminární výuku

JUDr. Jindřiška Šedová, CSc.
Mgr. Ing. Petra Dvořáková, Ph.D.
Mgr. Ing. Filip Hampl

Formátování a grafická úprava: Mgr. Ing. Filip Hampl

Vydala Masarykova univerzita, Žerotínovo náměstí 617/9, 601 77 Brno
1., elektronické vydání, 2020

ISBN 978-80-210-9634-9

